

VASEMMISTOLIITON VAIHTOEHTOBUDJETTI 2025
OIKEUDENMUKAINEN, HYVINVOIVA
JA KEHITTYVÄ SUOMI

Johdanto: Kohti uutta normaalia	3
1 Taloudellisesti kestävä Suomi.....	4
1.1 Talouskurin kerroinvaikutus talouteen – miten Orpon hallitus kiihdyttää talouskasvua	5
1.2 Yksinkertaisempi ja oikeudenmukaisempi verotus tukee talouskasvua ja vähentää epätasa-arvoa	6
1.3 Tuemme rakennusalan toipumista ja lisäämme kohtuuhintaisia asuntoja	10
1.4 Maahanmuuton sujuvoittaminen vahvistaa taloutta	12
2 Sosiaalisesti kestävä Suomi.....	14
2.1 Vasemmistoliitto haluaa parantaa ihmisten toimeentuloa, alentaa elinkustannuksia ja vähentää köyhyyttä.....	15
2.2 Vasemmistoliitto vastaa työttömyyskriisiin ja uudistaa työelämää	17
2.3 Pelastetaan sosiaali- ja terveyspalvelut	20
2.4 Suomi pärjää vain, jos kaikilla on mahdollisuus kouluttautua läpi elämän	23
2.5 Kulttuuri ja taide kuuluvat kaikille	25
2.6 Liike on lääke – pidetään huolta liikuntapalveluista	26
2.7 Nuorten palvelut on turvattava	27
3 Ekologisesti kestävä Suomi.....	28
3.1 Elvytämme Suomen hiilinielut ja vahvistamme luonnon monimuotoisuutta ...	29
3.2 Vauhditamme teollisuuden ekologista rakennemuutosta	32
3.3 Luotsaamme Suomesta eläinoikeuksien edelläkävijän ja kasvipohjaisen ruokateknologian kärkimaan.....	34
4 Globaalisti vastuullinen Suomi.....	35
• Suomalaisten enemmistö hyötyy vasemmistoliiton vaihtoehdosta	39
• Vasemmistoliitto parantaa suomalaisten toimeentuloa ja ostovoimaa	40
5 Taulukko: Vasemmistoliiton budjettimuutokset vuodelle 2025	41

KOHTI UUTTA NORMAALIA

Orpon ja Purran hallituksen talouskuripolitiikkaa on jatkunut nyt jo yli vuoden. Sosiaaliturvaa on leikattu, työntekijöiden asemaa heikennetty, suurituloisten verotusta kevennetty ja saastuttamista halpuutettu. Työttömien, asunnottomien, köyhien ja köyhyydessä elävien lasten määrä on kasvanut. Elinkustannukset ovat nousseet, ja moni pienituloinen joutuu miettimään, ostaako ruokaa vai lääkkeitä. Monelle suomalaiselle tämä hallituskausi on merkinnyt taloudellista ahdinkoa ja huolta omasta tai läheisten pärjäämisestä. Tämän kaiken keskellä hallituksesta uhkuu välinpitämättömyys leikkauksista kärsiviä ihmisiä sekä luontoa ja ilmastoa kohtaan.

Hallituskauden alusta lähtien meille on puhuttu uudesta normaalista. Sen on tarkoitus vakuutella meitä uskomaan ettei meillä olisi vaihtoehtoja – ettemme voisi demokraattisessa valtiossa vaikuttaa talouspolitiikan sisältöön. Tämä ei onneksi pidä paikkaansa. Meillä on oikeus demokraattisesti valita, mitä tietä haluamme kulkea ja minkälaisen uuden normaalin haluamme rakentaa.

Jatkuvan synkkyyden ja kurjuuden ei tarvitse olla uusi normaali. Uusi normaali voi yhtä hyvin olla oikeudenmukainen, hyvinvoiva ja kehittyvä Suomi. Uusi normaali voi olla sellainen, jossa ihmisillä on edelleen varaa sekä ruokaan että lääkkeisiin, jossa heidän ei tarvitse mennä sairaana töihin, ja jossa heillä on varaa asua omassa kodissaan. Uusi normaali voi olla

sitä, että kaikki kantavat kortensa kekoon kantokykynsä mukaan ja julkista taloutta tukevat eniten ne, jotka siihen parhaiten pystyvät.

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti osoittaa, että oikeudenmukaisempi Suomi ja parempi arki on täysin mahdollinen. Vaihtoehdossamme Suomi ottaisi ensi vuonna vähemmän velkaa kuin Orpon ja Purran hallitus. Tämä osoittaa, että hallituksen väitteet leikkausten pakosta eivät pidä paikkaansa. Se osoittaa, että valtiontaloutta on taloudellisesti tehokkaampaa ja kestävämpää sopeuttaa turvaamalla sen tulopohja. Poistamalla haitallisia yritystukia, verokeinottelun mahdollisuuksia ja porsaanreikiä turvaamme kestävän julkisen talouden ja hyvinvointivaltion rahoituksen.

**Uusi normaali voi olla
oikeudenmukainen, hyvin-
voiva ja kehittyvä Suomi.**

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti tarjoaa näkymän oikeudenmukaiseen, hyvinvoivaan ja kehittyvään Suomeen. Uusi normaali voi olla taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä sekä globaalisti vastuullinen Suomi.

1 TALOUDELLISESTI KESTÄVÄ SUOMI

Vasemmistoliitto oli kaikkien eduskunta-puolueiden tavoin valmis sopeuttamaan julkista taloutta jo eduskuntavaaliohjelmassaan. Se, mikä meidän vaihtoehdossamme poikkesi hallituksen linjasta, oli sopeuttamisen ajoitus yhdellä vaalikaudella sekä sopeuttamisen keinot. Hallitus on toteuttanut vastuuttomia leikkauksia taantumassa ja matalasuhdanteessa ja näin ajanut taloutta tilanteeseen, jossa leikkaamisesta tulee pahimmillaan itseään ruokkiva syöksykierre. Vasemmistoliitto suhtautuu velkaan vakavasti ja me haluamme parantaa julkisen talouden

kestävyyttä. Hallituksen valitsemat keinot ovat kuitenkin suhdannepoliittisesti järjestömiä ja inhimillisesti kestävättömiä. Vaihtoehtomme keskittyy enemmän tulopohjan parantamiseen ja kohdistuu näin ollen enemmän rikkaisiin kuin pienituloisiin.

Julkisen talouden velka-asteen taittaminen edellyttää talouskasvua, jota hallitus on ollut kykenemätön luomaan. Vaihtoehtomme tarjoaa paremmat eväät talouskasvuun, sillä se parantaa tavallisten suomalaisten ostovoimaa ja näin tukee kokonaiskysyntää ja talouskasvua.

1.1 Talouskurin kerroinvaikutus talouteen – miten Orpon hallitus kuihduttaa talouskasvua

Julkisen talouden sopeutukset eivät aina onnistu pienentämään velka-astetta, kuten 2010-luvun kehityskulut euroalueella osoittivat. Tietyissä olosuhteissa voi jopa käydä päinvastoin. Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n laajan tutkimuksen mukaan sopeutuksen toteuttaminen matalasuhdanteessa on julkisen velkaantumisen hillinnän kannalta tehotonta.

Ongelma on se, että leikkauksilla on haitallinen vaikutus kysyntään ja talouskasvuun. Finanssipoliittinen kerroin mittaa sitä, kuinka paljon sopeutustoimet haittaavat talouskasvua. Valtiovarainministeriö on käyttänyt tänä vuonna finanssipoliitiikan kerrointa 0,5, joka on poikkeuksellisen matala. Euroopan komissio käyttää realistisempaa kerrointa 1,5. Tutkimuskirjallisuuden valossa finanssipoliitiikan kerroin on todennäköisesti lähempänä kahta. Tällä on merkitystä, koska poikkeuksellisen matalalla kertoimella valtiovarainministeriö on aliarvioinut sitä, kuinka paljon hallituksen talouskuri kuihduttaa Suomen taloutta. Kun leikkausten haitalliset vaikutukset talouteen on aliarvioitu, hallituksen on ollut helpompi ajaa ne läpi.

Yksi merkittävä syy sille, miksi Orpon hallituksen talouspolitiikka on kuihduttanut talouskasvua voimakkaasti, on, että leikkaukset ovat kohdistuneet kuluttajiin, joiden suhteutettu panos kokonaiskysyntään on suurin. Kuten kuka tahansa pienituloisen ymmärtää, jokainen heidän tienaamansa euro menee kulutukseen. Pienituloiset tukevat kokonaiskysyntää ja talouskasvua hyvätulaisia enemmän. Suurituloiset taas säästävät suuremman osan tuloistaan, koska heillä ei ole kaikelle rahalleen käyttökohteita. Kohdistamalla leikkauksensa juuri pieni- ja keskituloihin hallitus on syventänyt ja pitkittänyt Suomen matalasuhdannetta.

Yksittäisistä päätöksistä epäonnistunein on hallituksen päätös kiristää arvonlisäveroa keskellä vuotta ja keskellä matalasuhdannetta. Talouden asiantuntijat olivat varsin yksimielisiä siitä, että ajoitus oli epäonnistunut ja lähetti myös väärän viestin niin yrityksille kuin kuluttajille. Yrityskyselyissä yritykset näkevät suurimmaksi ongelmaksi nimenomaan puutteellisen kysynnän. ALV-korotus heikensi ostovoimaa ja pahensi talouden alakuloa. Hallitus mainostaa olevansa yritysmönteinen, mutta sen politiikka on aivan muuta.

Pienituloiset tukevat kokonaiskysyntää ja talouskasvua hyvätulaisia enemmän.

ALV on regressiivinen vero, eli pieni- ja keskituloiset maksavat sitä suhteutettuna enemmän kuin suurituloiset. Siksi se on erityisen haitallinen kokonaiskysynnän ja talouskasvun kannalta, eriarvoisuudesta puhumattakaan. Yleisen ALV:n lisäksi hallitus korottaa ensi vuonna monien palveluiden ja hyödykkeiden, esimerkiksi lääkkeiden, alennettua arvonlisäverokantaa 10 prosentista 14 prosenttiin. Tämä päätös lisää sairastamisen kustannuksia ja on erityisen epäinhimillinen aikana, jona monet pienituloiset tai kroonisesti sairastavat suomalaiset joutuvat tinkimään lääkkeistä.

Koska vasemmiston sopeutustoimet kohdistuvat suurituloisiin ja varakkaisiin, niiden negatiivinen vaikutus talouskasvuun on vähäisempi kuin hallituksen leikkauksilla.

1.2 Yksinkertaisempi ja oikeudenmukaisempi verotus tukee talouskasvua ja vähentää epätasa-arvoa

Verotuksen tehtävä on turvata hyvinvointivaltion rahoitus, tasata varallisuus- ja tuloeroja ja ohjata ihmisten käyttäytymistä pois haitallisina pidetyistä toimintatavoista. Vasemmistoliiton mielestä verotuksen peruslähtökohta on, että veroa tulee maksaa maksukyvyyn mukaan.

Suomen kokonaisveroaste ja verotulot ovat laskeneet vuosien ajan. Valtiovarainministeriön viimeisimmän ennusteen mukaan kokonaisveroaste laskee vielä 0,8 prosenttiyksikköä vuodesta 2022 vuoteen 2026. Tämä tarkoittaa miljardeja euroja menetetyissä verotuloissa. Hallituksen tekemän ALV:n korotuksen oli tarkoitus paikata tätä verotulojen laskua noin miljardin verran vuodessa, mutta vuonna 2024 se ei ole onnistunut nostamaan ALV-tuloja lainkaan. Syynä on todennäköisesti sen kiihdyttävä vaikutus kokonaiskysyntään. Kuten todettu, ALV:n korotus osuu kaikista eniten pienituloisiin. On monia oikeudenmukaisempia ja tehokkaampia tapoja paikata valtion hupenevia verotuloja.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa oikeudenmukainen veropolitiikka on keskeinen väline julkisen talouden vahvistamiseen, tulo- ja varallisuuserojen tasoittamiseen sekä talouskasvun tukemiseen. Vasemmistoliitto palauttaisi yleisen ALV-kannan 24 prosenttiin tukeakseen pieni- ja keskituloisten ostovoimaa, kokonaiskysyntää ja talouskasvua. Yleisen ALV:n palautus 24 prosenttiin tukisi myös yrityksiä. Vasemmisto tukisi pienyrittäjiä myös nostamalla arvonlisäverollisen liiketoiminnan alarajan 30 000 euroon. Vasemmistoliitto ei myöskään nostaisi alennetun ALV-kannan palveluiden ja tavaroiden, kuten lääkkeiden, verotusta hallituksen kaavailemalla tavalla. Korotus iskisi eniten pienituloisiin ja erityisesti lääkkeiden verotuksen korottaminen olisi nykytilanteessa epäinhimillistä, kun hallitus on muutenkin kasvattanut sairastamisen kustannuksia.

Palkansaajien ostovoima on viime vuosina heikentynyt poikkeuksellisesti, ja varallisuuserot

ovat kasvaneet. Vaihtoehdossamme Sipilän hallituksen aikana tehdyt epäoikeudenmukaiset sosiaalivakuutusmaksumuutokset eli kiky-muutokset peruttaisiin, mikä tasoittaisi maksurasitusta työntekijöiden ja työnantajien välillä. Maksumuutosten ansiosta pieni- ja keskituloisten palkansaajien käytettävissä olevat tulot kasvaisivat vasemmiston vaihtoehdossa enemmän kuin hallituksen budjetissa.

Suomen tuloverotus ei ole kokonaisuudessaan progressiivista, sillä maksettujen kokonaisverojen osuus tuloista laskee kaikista suurituloisimpien kohdalla. Kevyen pääomatuloverotuksen vuoksi suurituloisten veroaste vaihtelee tulojen lähteen ja koostumuksen mukaan. Orpon hallitus on myös vähentänyt verojärjestelmän progressiivisuutta. Hallitus kevensi ensitöikseen erittäin suurituloisten verotusta nostamalla solidaarisuusveron alarajan 150 000 euroon. Vielä vuonna 2023 ylimmän tuloluokan alaraja oli 85 800 euroa. Vasemmisto peruisi tämän suurituloisille kohdennetun veronkevennyksen.

Vasemmistoliitto katsoo, että kaikkia tuloja tulisi kohdella verotuksellisesti samankaltaisesti. Siksi vasemmistoliiton vaihtoehdossa ansiotuloverotusasteikko ja pääomatuloveroasteikko yhtenäistetään, eli ansiotuloja ja pääomatuloja verotetaan samalla tavalla. Tämä yksinkertaistaa verotusjärjestelmää ja kitkee pois verokeinottelun mahdollisuuksia tulonmuunnon kautta. Se myös pienentäisi alle 31 500 euroa tienavien pienyrittäjien maksamaa pääomaveroa yli kymmenen prosenttiyksikköä. Yhdessä ALV-tulorajan noston kanssa vaihtoehtomme pienyrittäjiä tukeva vaikutus olisi siis hyvin merkittävä.

Vasemmistoliiton vaihtoehto myös yhtenäistää pörssiyhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden verotuksen ja poistaa samalla listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennuksen. Listaamattomien yhtiöiden osinkoverohuojennus mahdollistaa verokeinottelun, jonka avulla erittäin suurituloiset saavat keinoteltua

veroprosenttinsa samaksi kuin vaikkapa sairaanhoitajilla. Epäoikeudenmukaisuuden lisäksi kyseinen huojennus kannustaa yrittäjiä maksamaan osinkoja investointien sijaan, mikä on haitallista talouskasvulle.

Suurten varallisuuksien ja pääomien verotusta tulee myös vahvistaa. Useimmat verotuksen asiantuntijat pitävät perintöveroa ”hyvänä verona”, joka edistää talouden tehokasta toimintaa ja yhteiskunnallista tasa-arvoa sekä vahvistaa julkistaloutta. Perintöjen verotuksella lievennämme sukupolvesta toiseen siirtyvää epätasa-arvoa. Mikään maa ei ole täydellinen meritokratia, sillä perheen varallisuus ja tulotaso vaikuttavat ihmisten lähtökohtiin ja mahdollisuuksiin merkittävästi. Perintöjä verottamalla ja julkisilla palveluilla pystymme tarjoamaan ihmisille tasavertaisemmat lähtökohdat menestyä elämässä. Suomessa lähes kaksi kolmasosaa perinnöistä on verovapaita. Valtaosa perinnöistä ja lahjoista keskittyy jo valmiiksi varakkaille. Kasvavien varallisuuserojen aikana suurten perintöjen ja lahjojen verotusta on perusteltua kiristää.

Suurten varallisuuksien ja pääomien verotusta tulee vahvistaa.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perintöveron ehdot palautetaan sen mukaisiksi kuin ne olivat ennen Juha Sipilän hallituksen vuoden 2017 alusta voimaan astuneita varakkaita suosivia kevennyksiä. Samalla käynnistetään laajemman perintö- ja lahjaverouudistuksen valmistelu, jossa kiristettäisiin suurten lahjojen ja perintöjen verotusta. Uudistuksessa myös helpotettaisiin pienten perintöjen vastaanottamista ja annettaisiin mahdollisuus jatkaa maksuaikaa siihen asti, että omaisuus siirtyy perinnönsaajan haltuun.

Vasemmisto esittää lisäksi suurista omaisuuksista maksettavan maltillisen varallisuusveron, eli niin sanotun miljonääriveron

käyttöönottoa. Tämä yhden prosentin suuruinen vero koskisi ainoastaan yli miljoonan euron omaisuuksia. Miljoonan euron rajaan ei lasketa mukaan oman asunnon arvoa. Miljonäärivero tasaisi varallisuus- ja tuloeroja, lisäisi verojärjestelmän progressiivisuutta, vahvistaisi julkista taloutta ja parantaisi ymmärrystä varallisuuden jakautumisesta yhteiskunnassa mahdollistamalla paremman tilastoinnin.

Myös veronkiertoon, aggressiiviseen verovälttelyyn ja harmaaseen talouteen on puututtava. Suomen veropohjassa on edelleen merkittäviä aukkoja, mikä on erityisen huolestuttavaa nyt, kun veropohja on muutenkin heikentynyt esimerkiksi valmisteverotuottojen hiipumisen vuoksi. Orpon hallituksen päätös kasvattaa suurituloisia suosivaa, läpinäkyvyyttä vähentävää ja verotuloja pienentävää osakesäästötiliä on yksi tämän hallituksen monista askeleista väärään suuntaan.

Harmaa talous ja verovälttely aiheuttavat vuosittain valtiolle satojen miljoonien veromenetyksen. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan panostaminen maksaisi siis itsensä monin kerroin takaisin. Harmaa talous ei aiheuta ainoastaan verotulojen menetyksiä, vaan myös merkittäviä vahinkoja laillisesti toimiville yrittäjille, joiden kilpailuedellytykset heikkenevät. Harmaan talouden torjuntaohjelma on laadittu Suomessa yhtäjaksoisesti vuodesta 1996 alkaen, mutta Orpon hallituksen ohjelmasta sellaista ei löydy. Orpon hallitus myös leikkaa vuoden 2025 budjetissaan verohallinnon ja tullin määrärahoja, joten niillä on vähemmän resursseja puuttua harmaaseen talouteen ja verovälttelyyn. Miksi hallitus, joka väittää haluavansa tasapainottaa julkista taloutta, helpottaa verovälttelyä? Vasemmisto ohjaisi 2 miljoonaa euroa sekä poliisille, Tullille että Verohallinnolle harmaan talouden torjumiseksi.

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti lisää verotuloja tavalla, joka on oikeudenmukainen, johdonmukainen ja talouskasvua tukeva. Vasemmiston vaihtoehto myös tasaisi tulo- ja varallisuuseroja Suomessa.

Vasemmiston vaihtoehdossa lisätään verotuksen oikeudenmukaisuutta ja taloudellista tehokkuutta sekä vahvistetaan valtion taloutta:

- Yleinen ALV-kanta palautetaan 24 prosenttiin.
- Useiden palveluiden ja tavaroiden (kuten lääkkeiden) alennettu ALV-kanta säilytetään 10 prosentissa. Tämän lisäksi kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lasten vaipat siirretään alennetun 10 prosentin verokannan soveltamisalaan.
- Perumme kiky-sopimuksen epäoikeudenmukaiset sosiaalivakuutusmaksujen muutokset, jotka olivat valtava tulonsiirto työntekijöiltä ja julkiselta sektorilta yrityksille. Tämä vahvistaa merkittävästi palkansaajien ostovoimaa ja tukee talouskasvua.
- Perumme hallituksen tekemän kiristysten eläketulovähennykseen.
- Suurituloisten maksaman niin sanotun solidaarisuusveron kevennys perutaan.
- Arvonlisäverollisen liiketoiminnan alaraja nostetaan 30 000 euroon pienyrittäjien ja itsensä työllistäjien tilanteen helpottamiseksi.
- Ansiotulo- ja pääomatuloverotus yhtenäistetään niin, että niihin sovelletaan samaa asteikkoa. Tämä yksinkertaistaa verojärjestelmää ja poistaa mahdollisuuden yleiselle verokeinottelulle tulon muunnon kautta. Se myös keventää pienyrittäjien verotusta merkittävästi.
- Pörssiyhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden verotus yhtenäistetään. Listaamattomien yritysten omistajien osinkoverohuojennus poistetaan.
- Otetaan käyttöön vasemmistoliiton mallin mukainen, maltillinen, yhden prosentin suuruinen miljonäärivero.
- Perintö- ja lahjaveroa korotetaan prosentilla suurten omaisuuksien (yli miljoona euroa) osalta.
- Perutaan rikkaita suosiva osakesäästötilin laajennus.
- Hallituksen varainsiirtoverotuloja pienentävät muutokset perutaan, mutta ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaus säilytetään.
- Rakentamattoman tonttimaan kiinteistövero korotetaan prosentilla.
- Laskemme metsävähennyksen 60 prosentista 50 prosenttiin.
- Työmatkakuluvähennyksen omavastuu lasketaan 750 euroon per kuukausi.
- Lahjoitusten verovähennysoikeutta laajennetaan koskemaan kaikkia kansalais- ja hyväntekeväisyysjärjestöjä.
- Julkisia verotietoja laajennetaan siten, että tietoihin sisällytetään myös verovapaat osingot, saadut perinnöt ja lahjat sekä erilaisten kuori- ja muiden sijoitusjärjestelyiden piirissä oleva pääoma ja sille kertyvä tuotto.
- Yritysten ylituottojen ns. windfall-veroa uudistetaan ja laajennetaan se kattamaan kaikki alat, erityisenä huomiona historiallisen suuria ansiottomia voittoja tahkoavat pankit.

Vasemmiston vaihtoehdossa vähennetään ympäristö- ja terveyshaittoja oikein kohdistetuilla veromuutoksilla:

- Kaivosyrittysten rojaltiveroa kiristetään, jotta suomalaiset saavat paremman korvauksen kansallisomaisuuden hyödyntämisestä.
- Liikenteen polttoaineverotus palautetaan vuoden 2023 tasolle.
- Hallituksen ajoneuvoveron kevennys perutaan.
- Valmiste- ja liikenneveroja nostetaan indeksin mukaan.
- Lakkautetaan polttoturpeen verotuet.
- Nostetaan biomassan polton verotus tasolle 10,33 €/MWh.
- Käynnistetään verotuksen uudistus, jonka tavoitteena on ympäristöohjaavuuden parantaminen ja esimerkiksi liikenteen veropohjan turvaaminen fossiilienergian käytön vähentyessä.
- Perutaan hallituksen olutveron kevennys.
- Korotetaan tupakkaveroa hallituksen esityksen mukaisesti, mutta veronkorotusten piiriin sisällytetään myös markkinoille tuoreeltaan saapuneet nikotiinituotteet, jotta niiden käyttö ei lisäänty.

Vasemmiston vaihtoehdossa vahvistetaan veropohjaa ja suitsitaan harmaata taloutta:

- Otetaan käyttöön yksityishenkilöiden arvonnousuvero, joka estää Suomessa kerrytetystä omaisuudesta kannettavien verojen välttelyn siirtämällä kirjat ulkomaille.
- Puututaan korkojärjestelyihin ja pöytälaatikkoyhtiöihin.
- Toteutetaan rahoitustoimintaverot.
- Osinkoverosta vapautetuille yhteisöille otetaan käyttöön maltillinen lähdevero. Vero koskee ennen kaikkia ulkomaisia institutionaalisia sijoittajia.
- Uudistetaan väliyhteisölainsäädäntöä siten, että etenkin kansainvälisten ns. pöytälaatikkoyhtiöjärjestelyiden avulla tapahtuva verovälttely vaikeutuu. Veroparatiiseissa sijaitsevien tytäryhtiöiden tulot tulee verottaa Suomessa silloin, kun tulojen taustalla ei ole tosiasiallista toimintaa yhtiön sijaintimaassa.
- Käynnistetään valmistelu Suomessa tällä hetkellä verovapaiden ulkomaisten kiinteistö- ja muiden rahastojen saattamiseksi Suomessa veronalaisiksi.
- Käynnistetään valmistelu, jotta osakesäästötilien, kapitalisaatiosopimusten ja muiden sijoitussidonnaisten vakuutus tuotteiden tuottoja voidaan verottaa vuosittain, kuten suoran sijoittamisen tapauksessa. Pelkästään osakesäästötilisijoitusten vuosittainen verotus kasvattaisi verotuloja arviolta yli 100 miljoonalla eurolla.
- Tehostetaan ulkomaalaisissa vakuutuskuorissa olevien suomalaisvarojen verotusta ja verovalvontaa.
- Lisätään omistusten ja taloudellisen vallankäytön avoimuutta muun muassa siten, että edunsaajarekisteriin ilmoitettaviksi ns. tosiasiallisiksi edunsaajiksi katsotaan kaikki, joiden suora ja/tai välillinen omistusosuus yhtiöstä ylittää 10 prosenttia.
- Laaditaan kattava harmaan talouden poikkihallinnollinen torjuntaohjelma ja turvataan sen toimeenpanon edellyttämät resurssit.
- Harmaan talouden torjuntaan lisätään 2 miljoonaa euroa poliisille, 2 miljoonaa euroa Tullille ja 2 miljoonaa euroa Verohallinnolle.
- Rakennustyömailla ja telakoilla käytössä oleva pakollinen veronumero laajennetaan muille riskialueille, kuten ravintoloihin ja matkailualalle.

1.3 Tuemme rakennusalan toipumista ja lisäämme kohtuuhintaisia asuntoja

Rakennusala on syvässä ahdingossa. Vuosien 2022 ja 2023 korkotason nostot toivat epävarmuutta asuntomarkkinoille ja rakennusteollisuuteen. Ne johtivat rakentamisen jyrkkään hiipumiseen, mikä lisäsi myös alan työttömyyttä ja lomautuksia. Rahapolitiikan keventäminen ei yksinään riitä palauttamaan rakennusala tästä pitkittyneestä lamasta. Rakennusala tarvitsee kohdennettua elvytystä.

Taantumassa rakentamisen hinta alenee, mikä tekee valtion tukemasta asunto- ja korjausrakentamisesta kustannustehokasta ja kannattavaa. Nykymenolla kasvukeskuksissa törmätään pian asutopulaan ja kasvavaan korjausvelkaan. Edulliseen asuntorakentamiseen panostaminen auttaisi vähentämään asunnottomuutta. Rakentamisen tyrehtyminen tulee todennäköisesti aiheuttamaan kasvukeskuksissa vuokra-asutopulaa, joka yhdessä hallituksen pienituloisiin kohdistuvien leikkausten kanssa tulee johtamaan asunnottomuuden kasvuun. Asunnottomuus on jo nyt lisääntynyt merkittävästi hallituksen leikkausten takia. Tämän vuoden hätötilastot ovat hälyttäviä: hädät ovat kasvaneet tammielokuussa neljänneksellä useassa suuressa kaupungissa. Kotinsa menettäneiden määrä oli esimerkiksi Helsingissä 25 % suurempi kuin viime vuonna.

Orpon hallituksen päättämä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Aran sulauttaminen osaksi ympäristöministeriötä vaarantaa Aralle kuuluneiden tehtävien hoitamisen, erityisesti kohtuuhintaisen ja esteettömän asuinrakentamisen sekä korjausrakentamisen. Hallituksen linjaus Aran myöntämien avustusten alas ajamiseksi pahentaa rakennusalan suhdannetilannetta, lisää työttömyyttä, vähentää kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta ja nostaa yleistä vuokratasoa. Valtion asuntorahaston (VAR) varojen sulauttaminen osaksi valtion budjettia ensi vuoden alusta käytännössä poistaa sosiaaliselle asuntotuotannolle korvamerkityt rahat.

Hallituksen asutopoliittinen suunnanmuutos on ennen kaikkea ideologinen, ja se tulee lisäämään maksuhäiriöitä, hädöjä ja asunnottomuutta.

Hallitus on päättänyt uusien asumisoikeusasuntojen tuotannon lopettamisesta vuoden 2025 jälkeen. Lisäksi muun muassa avustukset asuinyhteisöjen ja rakennusten energiatehokkuusparannuksiin, asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen sekä asuintalojen ja työpaikkojen sähköautojen latausinfrastruktuuriin lakkautettiin kokonaan vuoden 2024 alussa. Myös rakennusten esteettömyyteen kohdistettavien korjausavustusten määrää leikataan.

Korjausrakentamista tulee lisätä, ei ajaa alas.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa julkisrahoitteista uudis- ja korjausrakentamista ei ajettaisi alas, vaan sitä lisättäisiin. On suhdannepoliittisesti järkevää käynnistää esimerkiksi sosiaalisen asuntotuotannon hankkeita nyt, kun asuntorakentaminen on taantumassa. Sama pätee monenlaisiin remontteihin. Esimerkiksi asuinyhteisöjen energia-avustus ja kotitalouksien lämmitystaparemonttien avustus ovat olleet suosittuja tukia, jotka ovat vauhdittaneet siirtymää kohti hiilineutraaliutta ja auttaneet kotitalouksia pienentämään energiakustannuksiaan. Näitä tulee jatkaa.

Lisäksi esitämme mittavaa kertaluonteista investointitukipakettia rakennusalan tukemiseksi. Asuinyhteisöille suunnattu suhdanneavustus vauhdittaisi tarpeellisia uudis- ja korjausrakennushankkeita ja elvyttäisi merkittävästi alan kysyntää. Kuntien ja hyvinvointialueiden rakentamisen tukipaketti

kannustaisi toteuttamaan tarpeelliset ja joissain tapauksissa hyvin pitkään lykätty rakennushankkeet nyt. Tukien avulla voidaan esimerkiksi korjata homekouluja ja muita sisäilmaongelmista kärsiviä kiinteistöjä, toteuttaa energiatehokkuus- ja lämmitystaparemontteja ja käynnistää muita tärkeitä korjaus- ja uudisrakennushankkeita.

Valtion asuntorahastosta maksettava peruskorjausavustus tulee palauttaa, sillä korjaushankkeilla on merkittävä taloudellinen vipuvoima: peruskorjausavustuksella voidaan saada liikkeelle merkittävä määrä korjaushankkeita, jotka puolestaan työllistävät ihmisiä ja tuovat verotuloja. Peruskorjausavustuksilla on merkittävä kerroinvaikutus: esimerkiksi 10 prosentin hankekohtaisen avustuksen myöntäminen

sadan miljoonan euron edestä voisi tuottaa miljardin euron edestä korjausrakentamista. Tällä on huomattavat työllisyys- ja kansantaloudelliset vaikutukset. Jokaisesta korjausrakentamiseen käytetystä eurosta palautuu yhteiskunnalle veroina ja veroluonteisina maksuina noin 47 senttiä. Emme soveltaisi valtion asuntorahastosta maksettaviin myöntämisvaltuuksiin kehyssääntöä hallituksen tapaan.

Hallitus poisti nuorten ensiasuntojen ostajien varainsiirtovapauden ja laski varainsiirtoveroa vuoden alussa. Muutosten vaikutus on valtiontaloutta pysyvästi heikentävä, eikä niillä ole yhteiskunnallisia hyötyjä. Taloudellinen hyöty painottuu ylimpiin tuloluokkiin, kun nuorten ensiasunnon ostaminen vaikeutuu. Vasemmistoliitto peruisi nämä muutokset.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa helpotetaan rakennusalan tilannetta ja lisätään kohtuuhintaisia asuntoja:

- Valtion asuntorahaston lakkautus perutaan ja ARA:n valtuuksia kasvatetaan. ARA:n valtuuksiin sisältyy mm. energia-avustus, käynnistysavustus, kunnallistekniikka-avustus, maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksiin liittyvä avustus, erityisryhmien investointiavustus sekä hissi- ja esteettömyysavustus.
- Otetaan käyttöön väliaikainen 100 miljoonan euron rakennusalan suhdanneavustus. Asuinyhteisöt voivat käyttää avustusta uudis- ja korjausrakentamiseen.
- Myönnetään 100 miljoonan euron avustuspaketti kunnille ja hyvinvointialueille tarpeellisten rakennushankkeiden toteuttamisen tukemiseen.
- Palautetaan Valtion asuntorahastosta maksettavia korjausavustuksia 100 miljoonan euron edestä.
- Palautetaan 2 miljoonaa euroa korjaustoiminnan avustuksiin. Näillä parannetaan muun muassa rakennusten esteettömyyttä.
- Asumisneuvonnan rahoitusta kasvatetaan 3 miljoonalla eurolla asumisen turvaamiseksi sekä häätöjen ehkäisemiseksi.

1.4 Maahanmuuton sujuvoittaminen vahvistaa taloutta

Moni Suomen talouden ja hyvinvoinnin haasteista kytkeytyy väestörakenteeseen. Väki Suomessa vanhenee, elinikä pitenee ja työikäisen väestön määrä vähenee. Syntyvyyden nopea lasku viime vuosina on kiihdyttänyt tätä jo pitkään tiedossa ollutta trendiä. Ikärakenteen muutos ja vanhushuoltosuhteen heikkeneminen haastavat julkista taloutta usealla tavalla: vanhuuteen liittyvät eläke- ja hoivamenot kasvavat samalla, kun työikäisten veronmaksajien määrä supistuu ja talouden kasvu hidastuu.

Eräs tekijä väestökehityksen taustalla on se, että suomalaiset saavat keskimäärin vähemmän lapsia kuin haluaisivat. Tähän on moninaisia syitä, kuten vaikeudet parisuhteen muodostamisessa, koettu epävarmuus työssä ja omassa taloudessa, syrjäytyminen ja osattomuus, yleinen epävarmuus tulevaisuudesta, lasten saannin lykkääminen ja hedelmällisyyshaasteet sekä kulttuuriset muutokset.

Politiikalla täytyy tukea sitä, että ihmiset voisivat mahdollisimman hyvin toteuttaa lapsitoiveensa. Tähän ei ole yksittäisiä ihmelääkkeitä, mutta olennaista on lisätä työn ja toimeentulon turvaa, vahvistaa nuorten tulevaisuudenuskoa ja kaventaa sukupuolten eroja koulutuksessa ja työmarkkinoilla. Valitettavasti moni Orpon hallituksen toimista vie päinvastaiseen suuntaan ja lisää ihmisten epävarmuutta.

Vuodesta 2016 lähtien Suomessa on vuosittain kuollut enemmän ihmisiä kuin syntynyt. Suomen työikäisen väestön määrä kääntyi kuitenkin vuonna 2022 ensi kertaa kasvuun, maahanmuuton ansiosta. Vuonna 2023 nettomaahanmuutto Suomeen oli ennätyksellinen, lähes 59 000 henkilöä. On selvää, että tarvitsemme myös jatkossa merkittävän määrän maahanmuuttoa vuosittain, jotta ikärakenteemme parantuisi ja työvoimaa olisi riittävästi. Maahanmuutto onkin mitä suurimmassa määrin myös

kansantaloudellinen kysymys. Jos uusien maahanmuuttajien määrä pysyy nykyisellä tasolla ja hyvä työllisyyskehitys jatkuu, voi valtiontalouden tulevien vuosien ennustettu alijäämä osittain korjaantua.

Moni muukin ikääntyvä Euroopan maa haluaa maahanmuuttajia, joten Suomen on oltava käytännön ja mielikuvien tasolla houkutteleva vaihtoehto. Hallituksen nuiva maahanmuuttopolitiikka vaarantaa Suomen kilpailukyvyn kilpailussa osaajista ja työvoimasta.

Työikäisen väestön määrä kääntyi vuonna 2022 kasvuun maahanmuuton ansiosta.

Hallitus hankaloittaa järjestelmällisesti maahan muuttaneiden arkea ja työllistymismahdollisuuksia sekä heikentää Suomen maakuvaa ja ilmapiiriä maahanmuuttajia kohtaan. Erityisesti niin sanottu kolmen kuukauden sääntö, jonka mukaan ihmisen on poistuttava maasta, mikäli ei ole löytänyt uutta työtä kolmessa kuukaudessa edellisen työsuhteen päättymisen jälkeen, on järjetön. Kuka enää uskaltaa muuttaa Suomeen rakentamaan uutta elämää, jos hänet voidaan karkottaa muutamassa kuukaudessa?

Hallituksen esittämät kotoutumisen leikkaukset heikentävät kuntien tarjoamien palvelujen laatua ja saatavuutta, mikä vaikeuttaa suoraan maahanmuuttajien integraatiota Suomeen. Epäonnistuneen kotoutumisen kustannukset yhteiskunnalle ovat merkittävät. Vasemmistoliitto peruisi hallituksen esittämät maahanmuuton tiukennukset sekä kehittäisi kotoutumista. Marinin hallituksen tekemää työtä työlupaprosessien sujuvoittamiseksi tulee jatkaa. Samalla ulkomaisen työvoiman

hyväksikäyttöä on kitkettävä määrätietoisesti, muun muassa kriminalisoimalla alipalkkaus, antamalla ammattiliitoille kanneoikeus ja tehostamalla työsuojausvalvontaa.

Moni työn, opiskelun ja perheen perässä Suomeen muuttanut jää käytännössä kieli- ja kotoutumiskoulutusten ulkopuolelle. Tämä heikentää jatkotyöllistymistä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Kotoutumis- ja kielikoulutuksia

tuleekin tarjota ilman muuttosyyntä aiheuttamia rajoituksia heti maahan tullessa. Pakolaisena tai perhesiteenperusteellamaahantulleidennaisten kotoutumiseen ja työllistymismahdollisuuksien lisäämiseen tulee kiinnittää erityistä huomioita, sillä heidän työllisyytensä on selvästi muita ryhmiä matalampaa. Kieli- ja kotoutumiskoulutusten laadun parantamiseksi niiden järjestäminen tulisi siirtää opetus- ja kulttuuriministeriölle ja palveluissa tulisi hinnan sijaan painottaa koulutusten laatua.

Vasemmistoliiton vaihtoehto edistää työperäistä maahanmuuttoa ja maahanmuuttaneiden työllisyyttä:

- Laadukkaat ja riittävät kotoutumispalvelut turvataan perumalla 58 miljoonan leikkaukset kotoutumispalveluihin niiden järjestämisen siirtyessä kuntien vastuulle.
- Räätelöidään erityiskohdennettuja kotoutumispalveluita tietyille maahanmuuttajaryhmille, kuten pakolaisena tai perhesiteen perusteella maahan tulleille naisille. Lisäpanostus 5 miljoonaa euroa.
- Kansainvälisten opiskelijoiden työelämäyhteyksiä ja sosiaalista integraatiota vahvistetaan, ja tähän osoitetaan 500 000 euron hankeraha.
- Perutaan Suomeen muuttaneiden oikeuksien ja aseman heikennykset, kuten karkotuslaki, jonka mukaan on poistuttava maasta, mikäli ei ole löytänyt uutta työtä kolmessa tai kuudessa kuukaudessa edellisen työsuhteen päättymisen jälkeen.
- Kitketään ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä kriminalisoimalla alipalkkaus, antamalla ammattiliitoille kanneoikeus ja tehostamalla työsuojausvalvontaa.
- Helpotetaan ulkomaisten tutkintojen hyväksilukemista.
- Siirretään kotoutumiskoulutusten järjestäminen opetus- ja kulttuuriministeriölle.

2 SOSIAALISESTI KESTÄVÄ SUOMI

2.1 Vasemmistoliitto haluaa parantaa ihmisten toimeentuloa, alentaa elinkustannuksia ja vähentää köyhyyttä

Vuoden 2025 budjetissaan Orpon hallitus jatkaa historiallisen rajuja leikkauksia sosiaaliturvaan ja korottaa kansalaisten elinkustannuksia. Samaan aikaan työttömyys kasvaa nopeasti ja eriarvoisuus syvenee. Hallituksen politiikka kasvattaa suomalaisten elinkustannuksia kohtuuttomalla tavalla ja vaikeuttaa etenkin pienten yritysten toimintaedellytyksiä konkurssiaallon keskellä. Arvonlisäveron korotukset nostavat hintoja, sote-asiakasmaksut, lääkekustannukset ja muut sairastamisen kulut nousevat sekä asumisen ja joukkoliikenteen hinta kallistuu.

Useat hallituksen tavoitteet karkaavat yhä kauemmas, mikä kertoo hallituksen talouspolitiikan kokonaisvaltaisesta epäonnistumisesta. Hallitus lupasi parantaa työllisyyttä 100 000 työllisellä. Kuitenkin työttömyys kasvaa vauhdilla, ja yhä useampi on pitkäaikaistyötön. Hallituksen politiikan on arvioitu pudottavan jopa 100 000 uutta suomalaista toimeentulotuen varaan. Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut vuoden aikana lähes 30 000:lla, ja avoimia työpaikkoja on yli 50 000 vähemmän kuin vuosi sitten.

Hallituksen leikkauksilla sosiaaliturvaan ei ole ollut luvattuja positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Ne ovat ainoastaan lisänneet epävarmuutta, eriarvoisuutta ja köyhyyttä. Sosiaaliturvan leikkaukset myös kohdistuvat monilta osin samoihin kotitalouksiin, ja niiden vaikutukset kasaantuvat. Etenkin moni yksinhuoltajaperhe on menettänyt satoja euroja kuukaudessa toimeentulostaan. Pelkästään vuonna 2024 voimaan tulleet sosiaaliturvan leikkaukset pudottavat arviolta 17 000 lasta köyhyyteen. Lapsiperheköyhyys on kaikkein haitallisin köyhyyden muoto. Tutkimusten mukaan lapsena koettu köyhyys vaikuttaa usein kielteisesti koko loppuelämään. Kokoomuksen ja perussuomalaisten johtama oikeistohallitus

lisää lapsiperheköyhyyttä tietoisesti. Tämä on äärimmäisen epäinhimillistä ja tuhoisaa politiikkaa.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaisi kansalaisten toimeentuloa.

Hallituksen politiikka on lisännyt myös työtä tekevien köyhyyttä ja toimeentulotuen tarvetta. Hallitus on heikentänyt rajusti etenkin osa-aikaisen ja lyhytkestoisen työn kannusteita poistamalla niin sanotut suojaosat etuuksista. Asumistuen jättileikkaukset ovat ajaneet kokoaikatyötäkin tekeviä pienipalkkaisia ahtaalle, sillä matalapalkka-aloilla edes kokoaikaisesta työstä maksettava palkka ei välttämättä riitä elämiseen, etenkin suurissa kaupungeissa. Asunnottomuustyön kentällä onkin jo tunnistettu työssäkäyvät merkittävänä uutena ihmisryhmänä, joka on menettänyt kotinsa hallituksen leikkausten takia.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaisi kansalaisten toimeentuloa ja alentaisi elinkustannuksia. Peruisimme hallituksen sosiaaliturvan leikkaukset, jotka ajavat monia pienituloisia työssäkäyviä, lapsiperheitä, työttömiä ja opiskelijoita ahtaalle. Alentaisimme elinkustannuksia ja tekisimme sosiaaliturvaan täsmäparannuksia, jotka helpottaisivat työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista ja parantaisivat opiskelijoiden asemaa.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perutaan sosiaaliturvan leikkaukset:

- Sosiaaliturvan indeksikorotukset tehdään täysimääräisinä.
- Yleisen asumistuen ja eläkkeensaajien asumistuen leikkaukset perutaan.
- Työttömyysturvan leikkaukset perutaan.
- Vuorotteluvapaajärjestelmä ja aikuiskoulutustuki säilytetään.
- Toimeentulotuen heikennykset perutaan.
- Sairauspäivärahan ja kuntoutusetuuksien leikkaukset perutaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa uudistetaan sosiaaliturvaa ja puretaan kannustinloukkuja:

- Perutaan hallituksen asumistuen ja työttömyysturvan suojaosien leikkaukset. Korotetaan työttömyysturvan suojaosa 500 euroon.
- Yrittäjille säädetään pysyvä oikeus työmarkkinatukeen ns. koronapoikkeuksen mukaisesti.
- Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien mahdollisuuksia osallistua työelämään parannetaan. Otetaan käyttöön viime hallituskaudella pitkälle valmisteltu työkyvyttömyyseläkkeen niin sanottu lineaarinen malli.
- Eläkkeensaajien asumistukeen säädetään 300 euron suojaosa työntekoon kannustamiseksi.
- Otetaan käyttöön yhdistelmävakuutus. Yhdistelmävakuutus mahdollistaisi työttömyysturvan kerryttämisen samaan aikaan sekä palkansaajana että yrittäjänä tehdystä työstä.
- Perusturvaa yhtenäistetään kohti työhön kannustavaa perustuloa.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa parannetaan opiskelijoiden toimeentuloa:

- Korotetaan korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa indeksin mukaisesti.
- Säädetään opintolainalle korkokatto ja vähennetään opintotuen lainapainotteisuutta.
- Perutaan opiskelijoiden asumistuen leikkaukset ja pidetään opiskelijat yleisen asumistuen piirissä.
- Palautetaan aikuiskoulutustuki.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa pidetään arjen kulut kohtuullisena:

- Perutaan arvonlisäveron korotukset ja korvataan ne oikeudenmukaisemmillä verotoimilla.
- Kohtuullistetaan sairastamisen kuluja perumalla lääkkeiden alkuomavastuun 20 euron korotus, lääkkeiden arvonlisäveron korotus sekä sote-asiakasmaksujen korotukset.
- Palautetaan työmatkakulujen omavastuu 750 euroon työmatkaliikkumisen kulujen kompensoimiseksi ja työssäkäyntiin kannustamiseksi. Orpon hallitus nosti sen 900 euroon.
- Kasvatetaan joukkoliikennetukea 50 miljoonalla eurolla lippujen hintojen nousun ehkäisemiseksi.

2.2 Vasemmistoliitto vastaa työttömyyskriisiin ja uudistaa työelämää

Edellisen hallituksen aikana Suomen työllisyysaste nousi ennätystasolle. Kokoaikaiseksi muutetussa työllisyysasteessa Suomi ohitti jo muut Pohjoismaat. Nyt Suomi on työttömyyskriisissä, ja työllisyys on laskenut merkittävästi. Hallitus on päästänyt rakennusalan vapaapudotukseen ja heikentänyt kotimaista kulutuskysyntää sekä etenkin pienten yritysten toimintamahdollisuuksia. Samalla työmarkkinat on ajettu ideologisella sanelupolitiikalla tilanteeseen, jossa työmarkkinakiistat ovat yhä yleisempiä.

Toisin kuin Orpon oikeistohallitus pyrki esittämään, työvoiman halpuuttaminen, työntekijöiden oikeuksien romuttaminen ja työelämän epävarmuuden lisääminen eivät korjaa heikkoa työllisyyskehitystä. Hallituksen muutokset, jotka heikentävät työntekijöiden asema- ja oikeuksia, eivät hallituksen omienkaan vaikutusarvioiden mukaan lisää työllisyyttä. Sen sijaan ne kiristävät tunnelmaa työpaikoilla ja lisäävät työmarkkinoiden epäluottamusta ja epävarmuutta. Sopiminen vaikeutuu, vastakkainasettelut kärjistyvät, yhteishenki rapautuu ja työpahoinvointi yleistyy.

Kurjistamispolitiikan sijasta työelämän pelisääntöjen on oltava reilut ja työehtojen säälliset. Työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työpaikoilla tulee lisätä. Työaikaa pitää myös lyhentää ja työtä jakaa tasaisemmin. Palkkatasa-arvoa tulee edistää ja työelämän väärinkäytöksiä kitkeä nykyistä päättäväisemmin. Hyvä työelämä edistää myös työllisyyttä: tyytyväiset ja oikeudenmukaisesti kohdellut työntekijät jaksavat paremmin, sairauspoissaolot ja ennen aikaiset eläköitymiset vähenevät ja työmotivaatio kasvaa. Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut, oikein mitoitettu työmäärä, hyvä johtaminen, mahdollisuudet kehittyä ja vaikuttaa työhönsä sekä syrjintään ja häirintään puuttuminen ovat työhyvinvoinnin ja siten myös tuottavuuden

kannalta tärkeitä. Parantunut työhyvinvointi ehkäisee myös mielenterveysongelmia, mikä vähentää työpoissaoloja ja ennen aikaista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä.

Viime vuosina palkansaajien reaaliansiot ovat kehittyneet heikosti samalla, kun yritykset ovat jakaneet ennätyksellisiä osinkoja. Sipilän hallituksen aikana tehty niin sanottu kilpailukyky sopimus oli massiivinen tulonsiirto työntekijöiltä työnantajille. Tuolloin säädetyt sosiaaliturvamaksujen muutokset tulee perua, ja palkansaajien ja yritysten maksuosuuksia tasapainottaa, mikä vahvistaa työntekijöiden ostovoimaa ja kotimaista kulutuskysyntää.

Sote-sektorin ja varhaiskasvatuksen kaltaisten, suomalaisten hyvinvoinnin kannalta keskeisten alojen työehtoja tulee parantaa. Hallituksen kaavailemaa palkkakuoppamallia, jossa muut alat eivät voisi ylittää ventialan palkankorotuksia, ei tule viedä läpi.

Lisäksi työlainsäädäntöä on kehitettävä työntekijöiden toimeentulon vahvistamiseksi muun muassa säätämällä vähintään 13 euron suuruinen lakisääteinen minimipalkka. Hallituksen ajamat heikennykset esimerkiksi sairausajan palkkaan ja työsuhteturvaan tulee torjua, ja lakko-oikeuden rajoitukset perua.

Oikeistohallitus on romuttanut työttömien kannusteet tehdä lyhytkestoista tai osa-aikaista työtä poistamalla suojaosatt työttömyysturvasta ja asumistuesta. Hallitus ei ymmärrä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä koko-aikatyötä. Sitä ei ole kaikille tarjolla, kaikkien työkyky ei riitä koko-aikatyöhön, eikä kaikkien elämäntilanne mahdollista koko-aikaista työskentelyä. Osa-aikainen tai keikkaluonteinen työnteko on useimmiten työttömyyttä parempi vaihtoehto ihmisille itselleen ja koko yhteiskunnalle. Vasemmiston mielestä palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamista pitääkin parantaa eikä heikentää.

Vaikeasti työllistyviä ihmisiä ei saada työmarkkinoille heidän tilannettaan kurjistamalla. Työkyvyn ja osaamisen vahvistaminen, syrjinnän ehkäiseminen, työn mukauttaminen ja työpaikkojen tukeminen sekä välityömarkkinoiden ja työllisyyspalveluiden kehittäminen ovat avain vaikeammin työllistuvien työllisyyden tukemiseen. Mielen-terveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia on laajennettava, ja sille tulee osoittaa pysyvä rahoitus.

**Ihmisiä ei saada työ-
markkinoille kurjistamalla
heidän tilannettaan.**

Työnantajien vastuuta sosiaalisessa työllistämässä on lisättävä, ja julkisissa hankinnoissa tulee mahdollisuuksien mukaan edellyttää sosiaalista työllistämistä. Vammaisten oikeutta palkkatyöhön pitää vahvistaa, ja siihen liittyen tulee selvittää mahdollisuutta asettaa työnantajille velvoite vammaisten työllistämiseen, kuten esimerkiksi Saksassa.

Pitkäaikaistyöttömyys on Suomen suurin työvoimapolitiittinen ongelma. Sitä ei ratkaista työttömyysturvaa leikkaamalla tai sen ehtoja kiristämällä, vaan henkilökohtaisella ohjauksella, tuella, riittävillä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla ja tarvittaessa koulutuksella. Työttömille pitää taata oikeus palkkatuettuun työpaikkaan viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen. Työttömyysturvan suojaosaa tulee korottaa,

jotta lyhytkestoisen tai osa-aikaisen työn vastaanottaminen olisi nykyistä kannustavampaa.

Työttömien palveluprosessiin liittyvästä yksityiskohtaisesta sääntelystä, kuten työhakemustehtailusta, tulee luopua, ja resurssit kohdistaa aidosti yksilöiden tarpeita vastaaviin palveluihin. Työttömyysturvabyrokratiaa pitää keventää luopumalla karensseista sekä opiskelun ja pienimuotoisen yrittäjyyteen liittyvistä rajoituksista, joilla on ainoastaan passivoiva vaikutus.

Kun työllisyyspalvelut siirtyvät vuonna 2025 kuntien järjestettäväksi, tulee uudistuksen onnistuminen varmistaa turvaamalla riittävät resurssit työllisyydenhoitoon ja edistämällä niiden tarkoituksenmukaista kohdentamista. Työllisyysmäärärahojen leikkaaminen massatyöttömyyden keskellä on vastuutonta politiikkaa.

Pakkoyrittäjyys ja työsuhteiden naamiointi yrittäjyydeksi tulee kitkeä työelämästä. Samalla yrittäjyydestä on tehtävä nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto niille, joilla on siihen aidosti kiinnostusta. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa yrittäjien ja itsensä työllistäjien sosiaaliturvaa vahvistetaan muun muassa yhdistelmävakuutuksen käyttöön otolla. Arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan nostaminen 30 000 euroon nykyisestä 15 000 eurosta vähentää pienyrittäjien hallinnollista rasitetta ja laskee yrittämisen kynnystä.

Työssäkäyvien köyhien joukossa yksinhuoltajaäitien osuus on suuri. Varsinkin vuorotöitä voi olla mahdoton ottaa vastaan, jos kotona on pieniä koululaisia. Pienille koululaisille tulisi tarjota vuorohoitoa.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaa työllisyyttä ja työhyvinvointia:

- Hallituksen tekemät työntekijöiden asemaa ja oikeuksia heikentävät lakiehdotukset perutaan.
- Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden rahoitusta kasvatetaan 36,9 miljoonalla eurolla, ja etenkin palkkatukityöllistämistä lisätään.
- Työttömyysturvabyrokratiaa ja työttömien palveluprosessin sääntelyä kevennetään, jotta resurssit kohdistuisivat nykyistä tarkoituksenmukaisemmin.
- Otetaan käyttöön työttömyysturvan yhdistelmävakuutus, jolloin itsensätyöllistäjä voi vakuuttaa samanaikaisesti sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot.
- Säädetään laki palkka-avoimuuden edistämisestä.
- Työkanava Oy:n rahoitus palautetaan ja sen toimintaa kehitetään Ruotsin Samhall-mallin mukaiseksi.
- Mielenterveyden häiriöistä kärsivien työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia laajennetaan ja se vakiinnutetaan valtakunnalliseksi. Tähän osoitetaan 5 miljoonan euron määräraha.
- Vuorohoitoa tarjotaan myös pienille koululaisille vanhemman tai vanhempien työnteon helpottamiseksi ja lasten hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Valmistellaan ja käynnistetään työajan lyhentämisen kokeilu, ja varataan tähän 5 miljoonaa euroa.
- Jatketaan Marinin hallituksen käynnistämää työn ja hyvinvoinnin kehittämisohjelmaa ja lisäresursoidaan sitä 5 miljoonalla eurolla.
- Säädetään lakiin 13 euron minimituntipalkka.
- Työsuojeluvalvontaa tehostetaan ja sen rahoitusta kasvatetaan 5 miljoonalla eurolla. Lisäksi kriminalisoidaan alipalkkaus ja säädetään ammattiliitoille kanneoikeus.

2.3 Pelastetaan sosiaali- ja terveyspalvelut

Oikeistohallitus on ajamassa julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa hallitsemattomaan kriisiin. Hallitus on päättänyt käyttää vaalikauden aikana 500 miljoonaa euroa terveysfirmojen voittojen paisuttamiseen. Samalla hoitoon pääsyä vaikeutetaan, ja kaikesta leikataan aina lastensuojelusta vanhushuoluihin. Hallitus ei ole tuonut eduskuntaan ainoatakaan esitystä, joka millään tavalla helpottaisi hyvinvointialueiden vaikeaa taloustilannetta. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perutaan Orpon hallitusohjelmassa esitetyt 1,4 miljardin euron leikkaukset sote-rahoitukseen. Lisäksi hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle annetaan akuuteimpaan tarpeeseen 400 miljoonaa euroa lisärahoitusta, jotta palveluiden hallitsemattomalta alasajolta välttyttäisiin.

Erityisen haitallinen päätös vuoden 2025 budjetissa on perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentäminen 14 vuorokaudesta kolmeen kuukauteen. Hoitoon pääsyn vaikeuttaminen perusterveydenhuollossa on järjetöntä politiikkaa, joka heikentää kansalaisten terveyttä. Se johtaa kasvaviin erikoissairaanhoidon kustannuksiin, kun sairauksia ei saada hoidettua ajoissa. Hoitotakuun pidentämisessä ei ole kyse ”normien purkamisesta”, vaan yksinkertaisesti terveydenhuollon resurssien leikkaamisesta. Hallitus käyttää yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksien korottamiseen suurin piirtein saman verran rahaa, kuin hoitotakuusta leikataan. Tähän asti korotetut Kela-korvaukset eivät kuitenkaan todistettavasti ole vaikuttaneet hoitojonoihin, vaan ne ovat valuneet terveysfirmojen nouseviin hintoihin.

Vasemmistoliitto katsoo, että Kela-korvauksiin hukatut rahat tulisi käyttää julkisen perusterveydenhuollon vahvistamiseen siten, että hoitotakuu kiristetään asteittain 7 vuorokauteen. Samalla on kehitettävä omalääkäri- ja omahoitaja-malleja, joilla turvataan hoidon jatkuvuutta ja päästään parempiin tuloksiin niin terveyden kuin talouden näkökulmasta.

Hallitus on myös heikentämässä vanhuspalveluiden henkilöstömitoitusta entisestään, mikä vaarantaa ihmisarvoisen vanhuuden ja ikäihmisten turvallisuuden. Viime kaudella säädetyllä henkilöstömitoituksella on ollut merkittävä vaikutus asiakasturvallisuuteen ja palveluiden laatuun. Nyt hallitus myöntää jopa omassa esityksessään, että hoidon laatu tulee leikkauksen myötä heikentymään. Vasemmistoliitto ei hyväksy vanhushuolusta leikkaamista. Me pitäisimme kiinni viime kaudella säädetystä 0,7-hoitajamitoituksesta.

Sote-rahoitusmalli tulisi kokonaisuudessaan uudistaa siten, että hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite pidennetään neljään vuoteen, hyvinvointialueiden kustannusindeksi päivitetään vastaamaan paremmin alueiden todellisia menoja, ja investointisääntelyä kehitetään. Hyvinvointialueille tulisi antaa verotusoikeus, jotta ne voivat kehittää toimintaansa pitkäjänteisesti ja vastuullisesti. Esitämme myös muutoksia hyvinvointialueiden työnantajapolitiikkaan, vahvempaa henkilöstön osallistamista sekä rajoituksia vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käyttöön.

Työvoimapula on sosiaali- ja terveyspalveluiden keskeinen ongelma. Ongelma koskee lääkärien ja hoitajien lisäksi muun muassa sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja. Hyvinvointialueiden työvoimapulan ratkaisemiseksi julkisten sote-palveluiden johtamista, palkkausta ja työhyvinvointia tulisi parantaa alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi. Sote-ammattilaisten koulutusmäärien pitää vastata alan tarpeita, ja ulkomailta muuttaneiden ammattilaisten osaamisen tunnistamisen ja täydentämisen prosesseja tulee sujuvoittaa. Lisäksi tarvitaan valtakunnallisia rajoituksia vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käytölle.

Oikeistohallituksen vuoden 2025 budjetti nostaa kohtuuttomalla tavalla sairastamisen kuluja, kun lääkekustannuksia ja asiakasmaksuja nostetaan sekä sairauspäivärahaa leikataan.

Kun ihmisillä ei ole varaa hoitoon tai lääkkeisiin, uhkaavat terveysongelmat pahentua ja aiheuttaa inhimillisen kärsimyksen lisäksi kasvavia kustannuksia. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa heikennykset perutaan ja sairastamisen kuluja alennetaan.

Myös sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tekemä työ on vaakalaudalla, koska Orpon hallitus on vastoin aiemmin tehtyä parlamentaarista sopua leikkaamassa ensi vuoden budjetissa 80 miljoonaa euroa järjestöjen rahoituksesta. Tämä tehdään tilanteessa, jossa esimerkiksi häätöjen määrä kasvaa nopeasti ja hallitus monella muullakin tavalla heikentää juuri sosiaali- ja terveysalan järjestöjen asiakkaiden asemaa. Vasemmistoliitto ei hyväksy sote-järjestöille tehtäviä leikkauksia tilanteessa, jossa niiden tekemälle työlle on suurempi tarve kuin koskaan aiemmin.

Mielenterveyspalveluiden heikko saatavuus aiheuttaa paljon tarpeetonta pahoinvointia, ja se on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Mielenterveysongelmat ovat jo nyt työkyvyttömyyseläkkeen yleisin syy Suomessa. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluita vahvistetaan. Parantaisimme matalan kynnyksen psykososiaalisten palveluiden ja terapioiden saatavuutta. Matalan kynnyksen palvelujen lisäksi vakavia ja pitkäaikaisia mielenterveysongelmia sairastavilla täytyy olla oikeus pitkäkestoiseen ja tarvittaessa pysyvään hoitoon sekä kuntoutumista ja pärjäämistä tukeviin asumispalveluihin.

Myös väkivaltaa kokeneiden ihmisten palveluita on parannettava. Lähisuhdeväkivalta ja naisiin kohdistuva väkivalta ovat hälyttävän yleisiä Suomessa. Euroopan unionin perusoikeusviraston tutkimuksen mukaan

Suomi on EU:n toiseksi turvattomin maa naisille. Suomessa naisista yli puolet on kokenut fyysistä väkivaltaa, seksuaalista väkivaltaa tai uhkailua. Joka kolmas nainen Suomessa on kokenut jotain näistä oman kumppanin taholta. Myös syksyllä 2024 julkaistu asennetutkimus antaa hyytävän kuvan erityisesti nuorten miesten asenteista – joka neljäs alle 35-vuotias mies ajattelee, että nainen voi ansaita häneen kohdistuvan väkivallan. Vaikka turvakotipaikkojen määrää on Suomessa tasaisesti nostettu, niiden määrä on yhä riittämätön suhteessa kasvavaan tarpeeseen. Turvakotien rahoitusta on määrätietoisesti kasvatettava turvakotipaikkojen määrän ja saavutettavuuden lisäämiseksi.

Omaishoidosta tulee maksaa oikeudenmukainen ja riittävä korvaus.

On arvioitu, että jokainen omaishoitaja säästää yhteiskunnan resursseja noin 10 000 euroa vuodessa. Omaishoito onkin inhimillinen ja erittäin kustannustehokas keino vastata kasvaviin hoivan tarpeisiin. Ilman omaishoitajien arvokasta panosta sosiaali- ja terveysjärjestelmämme olisi nykyistään suuremmissa vaikeuksissa. Tästä vaativasta ja sitovasta hoitotyöstä tulee maksaa oikeudenmukainen ja riittävä korvaus. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kaikkia omaishoidon korvauksia kasvatetaan 20 prosentilla. Samalla omaishoitajuudelle laadittaisiin yhtenäinen kansallinen kriteeristö, ja se mahdollistettaisiin kaikille nämä ehdot täyttävälle. Omaishoito tulee myös voida yhdistää palkkatyöhön nykyistä joustavammin.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Hallituksen kaavailemat sote-rahoituksen leikkaukset perutaan.
- Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitusta kasvatetaan 400 miljoonan euron kertaluonteisella määrärahalla palvelutason turvaamiseksi.
- Turvaamme sairaalaverkoston toiminnan.
- Sote-rahoitusmalli uudistetaan siten, että rahoituksen tasoon vaikuttava kustannusindeksi huomioisi sote-sektorin palkkakehityksen ja vastaisi paremmin hyvinvointialueiden todellisia kustannuksia.
- Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite pidennetään vähintään neljään vuoteen, ja investointeja koskevaa sääntelyä uudistetaan investointien mahdollistamiseksi. Lisäksi hyvinvointialueille säädetään verotusoikeus.
- Henkilöstövuokrausta ja ostopalveluita rajoitetaan valtakunnallisesti, ja niin sanotun ammatinharjoittajamallin käyttöönottoa selvitetään.
- Perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuu lasketaan seitsemään päivään.
- Sosiaalialan osaamiskeskusten valtionavustusta kasvatetaan 1,25 miljoonalla eurolla.
- Lääkkeiden alkuomavastuun korotus perutaan.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotus perutaan.
- Vanhuspalveluihin säädetään 0,7-hoitajamitoitus.
- Yksityisen hoidon Kela-korvaukset palautetaan vuoden 2023 tasolle.
- Lastensuojelun jälkihuoltoa vahvistetaan ja yläikäraja nostetaan takaisin 25 vuoteen.
- Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen tehdyt leikkaukset perutaan.
- Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen perustasolla ja erikoissairaanhoidossa panostetaan 50 miljoonaa euroa.
- Turvakotien rahoitusta kasvatetaan määrätietoisesti turvakotipaikkojen määrän ja saavutettavuuden lisäämiseksi.
- Kaikkia omaishoidon palkkioita korotetaan 20 prosentilla.

2.4 Suomi pärjää vain, jos kaikilla on mahdollisuus kouluttautua läpi elämän

Kestävää hyvinvointia rakennetaan ainoastaan panostamalla koulutukseen, osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin. Vahvan osaamis pohjan rakentaminen lähtee varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tulee nostaa, resursseja parantaa ja henkilökunnan työoloja ja palkkausta kehittää.

Perusopetuksen rahoitusta on myös vahvistettava oppimiseröjen vähentämiseksi, ryhmäkokojen pienentämiseksi, oppimistulosten parantamiseksi, ja jotta oppimisen tuen uudistuksella olisi riittävät resurssit. Hallitus on vähentänyt kuntien saamia valtionosuuksia merkittävästi. Vuosien 2024 ja 2025 leikkaukset ovat yhteensä yli 49 miljoonaa euroa. Vähennys on käytännössä leikkaus kuntien sivistyspalveluista, sillä ne muodostavat valtaosan kuntien menoista. Indeksileikkaus siis heikentää esimerkiksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen rahoitusedellytyksiä. Valtionosuuksia pitäisi korottaa täysimääräisesti, jotta kunnissa vältytään koulutusleikkauksilta. Vasemmistoliitto peruisi nämä leikkaukset.

Työelämä muuttuu nopeasti, ja tulevaisuuden osaamisen tarpeita ei voi täysin kukaan tällä hetkellä tuntea. Työikäisten koulutusmahdollisuuksien kehittäminen onkin yksi tärkeimpiä koulutuspoliittisia tavoitteita tällä hetkellä. Hallituksen politiikkaaja kuitenkin toiseen suuntaan, sillä hallitukselta puuttuu täysin aikuiskoulutuspoliittinen visio, kun se leikkaa työikäisten koulutusmahdollisuuksista monelta eri suunnalta. Hallitus poisti jo aikuiskoulutustuen, ja päätti syksyllä 2024 lisäleikkauksista ammatilliseen koulutukseen. Aikuiskoulutustuen tilalle tuleva pilottihanke on alimitoitettu ja kohdentuu koulutuksen järjestäjille, ei opintojen ajan toimeentulon turvaamiseen. Uusi pilotti on myös rajattu toimialoitain, eli se ei pysty paikkaamaan

aikuiskoulutustuen jättämää aukkoa. Myös leikkaukset vapaaseen sivistystyöhön rajaavat mahdollisuuksia kouluttautua läpi elämän. Ne pahentavat koulutuksen alueellista eriarvoistumista.

Ammatillinen koulutus on avainasemassa työmarkkinoiden tarpeisiin vastaamisen ja osaamistason noston kannalta. Tarvitsemme kipeästi lisää osaajia esimerkiksi tekniikan ja sosiaali- ja terveydenhuollon aloille. Yhä useampi vaihtaa alaa kesken työvuosien, ja tällöin ammatillisen koulutuksen merkitys on suuri. On myös inhimillistä, että toisinaan koulutus alaa valitessa tehdään väärä valintoja. Alanvaihtoa ei tule tämänkään vuoksi hankaloittaa. Ammatillisen koulutuksen saatavuus on tärkeää myös oman osaamisen päivittämisessä ja syventämisessä.

Suomi tarvitsee lisää korkeakoulutettuja osaajia.

Ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan leikkaukset tarkoittavat laskennallisesti 1600 opettajan vähennystä, ja useissa ammatillisissa oppilaitoksissa on parhaillaan yt-neuvottelut käynnissä. Tällä tulee väistämättä olemaan merkitystä koulutuksen laatuun. Lähiopetuksen määrä on jo valmiiksi riittämätöntä tilanteessa, jossa esimerkiksi opiskelijoiden oppimisen tuen tarve on kasvanut. Oppilaitosten hallinnosta ei kuitenkaan ole enää mahdollista leikata, vaan leikkaukset on pakko toteuttaa suoraan opetuksen järjestämisestä. Ammatillisen koulutuksen leikkausten vuoksi mahdollisuudet opiskella tiettyjä aloja vähenevät. Lisäksi koulutusta joudutaan keskittämään, jolloin koulutuksen alueellinen saavutettavuus heikkenee.

Suomi tarvitsee lisää korkeakoulutettuja osajia. Tämän toteutumiseksi on vahvistettava korkeakoulujen perusrahoitusta sekä huolehdittava opiskelijoiden toimeentulosta. Orpon hallitus siirtää opiskelijat yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin, mikä heikentää merkittävästi opiskelijoiden taloudellista tilannetta. Tutkimusten mukaan korkeakouluopiskelijoiden huoli omasta taloudellisesta tilanteestaan on keskeinen stressitekijä psyykkisten ongelmien aiheuttajana. Leikkaukset asumistukeen kasvattavat huolta taloudellista tilanteesta ja heikentävät opiskelukykyä. Kohtuuhintaisia opiskelija-asuntoja ei riitä läheskään kaikille opiskelijoille, ja soluasuntoja on entistä vähemmän tarjolla, joten mahdollisuudet muuttaa halvempaan asuntoon ovat hyvin rajalliset. Hallituksen asuntopolitiikan vuoksi kohtuuhintaisia asuntoja on tulevaisuudessa vielä entistä vähemmän, kun erityisryhmien, kuten opiskelijoiden, investointiavustuksia lasketaan. Hallituksen leikkaukset opiskelijoiden toimeentuloon uhkaavat viedä liikaa aikaa opiskelulta, ja näin myös valmistuminen viivästyy. Pahimmassa tapauksessa opinnot keskeytyvät kokonaan.

Opiskelijoiden asumisen tuen heikentäminen kasvattaa myös entisestään korkeakouluopiskelijoiden perhetaustan merkitystä ja heikentää koulutusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta. Ne, jotka ponnistavat pienituloisimmista taustoista, kärsivät heikennyksistä eniten, sillä taloudellisten tukiverkkojen merkitys opiskeluajan talouden turvaamisessa kasvaa. Myös opintolainan ottaminen on erilainen riski eri taustoista tuleville. Hallituksen politiikassa opiskelijoita ohjataan yhä vahvemmin rahoittamaan välttämättömiä elinkustannuksia, kuten asumista, lainalla. Tämä tehdään siitäkin huolimatta, että opiskelijoiden velkaantumisen tahti on jo valmiiksi ollut hurja viime vuosina. Monen vastavalmistuneen velkataakka on jo niin suuri, että se vaikeuttaa olennaisesti opintojen jälkeistä elämää ja kasvattaa taloudellista epävarmuutta.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen korottaminen heikentää köyhimmistä maista tai muuten köyhimmistä oloista tulevien kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia opiskella Suomessa. Ei ole Suomen etu, jos lahjakkaat ja sitoutuneet kansainväliset opiskelijat eivät taloudellisista syistä tule Suomeen opiskelemaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaa kaikkien mahdollisuuksia oppia:

- Perutaan hallituksen ammatillisen koulutuksen leikkaukset.
- Korotetaan kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia indeksien mukaisesti vuoden 2024 ja vuoden 2025 osalta.
- Palautetaan aikuiskoulutustuki.
- Osoitetaan yliopistojen aloituspaikkojen lisäämiseen 30 miljoonaa euroa lisärahoitusta ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen myös 30 miljoonaa euroa.
- Kasvatetaan korkeakoulujen perusrahoitusta 50 miljoonalla eurolla.
- Ei siirretä opiskelijoita opintotuen asumislisän piiriin.
- Valmistellaan ja otetaan käyttöön opintolainan korkokatto.
- Turvataan vapaan sivistystyön toiminta ja kasvatetaan sen rahoitusta 25 miljoonalla eurolla.
- Jatketaan valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa ja osoitetaan sille 10 miljoonan rahoitus.
- Vahvistetaan oppimisen tukea ja kasvatetaan sen rahoitusta ensi vuonna 100 miljoonalla eurolla.
- Uudistetaan psykoterapeuttikoulutus ja tehdään siitä maksutonta.
- Ei koroteta kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksuja.

2.5 Kulttuuri ja taide kuuluvat kaikille

Luovan työn merkitys kansantaloudessa on tunnistettava paremmin. Samalla on painotettava enemmän taiteen ja kulttuurin autonomiaa ja itseisarvoa sekä käytävä läpi ratkaisuja, jotka takaavat taiteen ja kulttuurin vapauden. Vain näin taide- ja kulttuurikenttä säilyy monipuolisena, ja siinä on tilaa uusille avauksille ja rohkeille kokeiluille. Taiteen ja kulttuurin riittävä valtionrahoitus on turvattava, jos haluamme, että meillä on jatkossakin suomalaista kulttuuria ja taidetta.

Taidetta ja kulttuuria ei ole ilman tekijöitä. Varsinkin esittävä taide toipuu edelleen koronapandemiasta. Ala tarvitsee edelleen pitkäjänteistä tukea ja rahoituksen ennakoitavuutta, ei lyhytnäköisiä ja rajuja leikkauksia. Kulttuuri- ja taidekenttä on myös merkittävä elinvoimatekijä, jonka vaikutukset myös muiden alojen, kuten matkailu-, kuljetus- ja ravintola-alan työllisyyteen ja toimintamahdollisuuksiin ovat huomattavia.

Alueellisesta näkökulmasta Suomen sisäiset erot ovat hyvin suuria. Taloudellisesti vahvat alueet kykenevät panostamaan kulttuuripalveluihin sekä luovuutta edistäviin toimintaympäristöihin. Hallituksen leikkaukset heikentävät entisestään kulttuurin alueellista saavutettavuutta. Myös

hallituksen suunnitelmat nostaa esitysten pääsylippujen, kirjojen ja taideteosten arvonlisäveroa peräti neljällä prosenttiyksiköllä vuonna 2025 osuu erityisen kovaa kulttuuri- ja taidekenttään sekä tapahtuma-alaan.

Kulttuurilla on merkittävä osansa myös harrastustoimintana vauvasta vaariin. Harrastustoiminnan toteuttamiseen tarvitaan kulttuurinammattilaisia. On pidettävä huoli siitä, että taide ja kulttuuri, kuten taiteen perusopetus, ovat myös harrastuksina saavutettavia kaikille perheen tulotasoon tai kielitaitoon katsomatta. Hallitus on jo heikentänyt myös kulttuurin harrastusmahdollisuuksia vapaan sivistystyön leikkauksillaan.

Yksityisen kopioinnin hyvitys on tärkeää taiteilijoiden toimeentulolle sekä monien alueellisten kulttuurituotantojen ja tapahtumien olemassaololle. Kopiointi aiheuttaa merkittäviä tulonmenetyksiä aineettomien sisältöjen tekijöille, eikä nykyinenkään korvaustaso riitä kattamaan tulojen menetyksiä. Hallituksen leikkaus on valtion budjetin tasolla pieni, mutta vaikutuksiltaan suuri. Hyvitysjärjestelmä on uudistettava, jotta voimme paremmin turvata tekijöille ja luovalle alalle ennakoitavuutta ja jatkuvuutta.

Vasemmistoliiton vaihtoehto vahvistaa mahdollisuuksia taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen:

- Pilotoidaan taiteen perusopetuksessa tasa-arvorahaa, joka mahdollistaisi taiteen harrastamisen nykyistä useammille perheille. Tähän osoitetaan 5 miljoonan euron rahoitus.
- Säilytetään vähälevikkisen tietokirjallisuuden, lastenkirjallisuuden ja selkokiehisen kirjallisuuden sekä kulttuurilehtien ostotuki kirjastoille ja osoitetaan siihen 1 miljoonan euron rahoitus.
- Kasvatetaan audiovisuaalisen alan tuotantotukea 8 miljoonalla eurolla ja Suomen elokuvasäätiön rahoitusta 1 miljoonalla eurolla.
- Perutaan hallituksen leikkaukset taiteen ja kulttuurin edistämisen avustuksista.
- Perutaan hallituksen leikkaukset esittävän taiteen ja museoiden valtionosuuksiin ja avustuksiin.
- Perutaan hallituksen leikkaukset yksityisen kopioinnin hyvityksestä.
- Panostetaan taidetestaajien rahoitukseen 1,4 miljoonalla eurolla.
- Edellä mainittujen panostusten lisäksi kasvatetaan taiteen ja kulttuurin muuta julkista rahoitusta 28 miljoonalla eurolla.

2.6 Liike on lääke – pidetään huolta liikuntapalveluista

Valtaosa kunnista arvioi jo nyt liikuntaolosuhteiden kunnostustarpeen tai korjausvelan merkittäväksi ongelmaksi omassa kunnassaan. Vaikka kunnat vastaavat suurelta osin liikuntapaikkarakentamisen kustannuksista, on valtion tuella suuri merkitys esimerkiksi peruskorjaushankkeen käynnistymiselle. Hallituksen liikuntaleikkausten vuoksi monien liikuntapaikkojen rakentaminen tai peruskorjaus jäätoteutumatta. Kyse on myös liikuntapaikkojen monipuolisuudesta, ajanmukaisuudesta ja turvallisuudesta huolehtimisesta.

Lisäksi liikuntaan kohdistuu liikuntapalveluiden arvonlisäveron merkittävä korottaminen 10 prosentista 14 prosenttiin vuonna 2025. Tämä nostaa liikuntaharrastusten hintaa sekä heikentää urheiluseurojen ja liikuntalan yritysten tilannetta. Hallitus ei ole

arvioinut liikuntaleikkausten ja veropolitiikan kokonaisvaikutuksia esimerkiksi lapsiin ja nuoriin, kun se myös samalla heikentää monien pienituloisten perheiden taloudellista tilannetta. Harrastuskustannukset ovat nousseet rajusti viime vuosina, ja tätä kehitystä hallituksen politiikka ainoastaan kiihdyttää. Leikkausten sijasta meidän tulee panostaa esimerkiksi Harrastamisen Suomen mallin kehittämiseen.

Liikunnassa ja urheilussa ei eletä pelkän valtionavun varassa, vaan ruohonjuuritason työ sekä siihen liittyvä vapaaehtoisten panos on tärkeää. Valtionrahoitus on kuitenkin tärkeä moottori, jolla työ saadaan pidettyä käynnissä. Resurssien pienentyminen uhkaa vakavasti liikuntatoimijoiden tekemää pitkäjänteistä työtä liikkuvan elämäntavan edistämiseksi. Liikunnan ja urheilun rahoituksen epävarmuus vaikeuttaa toiminnan pitkäjänteistä suunnittelua.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa huolehditaan kaikkien mahdollisuudesta liikkua:

- Parannetaan lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia kasvattamalla seuratukia 4 miljoonalla eurolla ja koululaisten maksuttomien harrastusmahdollisuuksien tukea 6 miljoonalla eurolla.
- Rakennetaan lisää liikuntapaikkoja lapsille ja nuorille.
- Perutaan hallituksen leikkaukset liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistämisestä.

2.7 Nuorten palvelut on turvattava

Nuorisotyö tukee nuoria arjessa. Sen kautta moni nuori saa apua esimerkiksi tulevaisuuteen liittyviin valintoihin ja omaan kehitykseen liittyvissä kysymyksissä. Erityisen tärkeää nuorisotyö on niille, joilla ei ole elämässään turvallista aikuista, tai joiden perheessä on paljon kuormitusta ja vaikeita elämäntilanteita. Nuorisotyö on tärkeää myös ylisukupolviseen syrjäytymiseen puuttumisessa.

Nuorisotyön kautta saadaan tuotettua nuorille kustannustehokkaasti palveluita, toimintaa ja tukea. Hallitus leikkaa nuorisotyöstä useana vuotena peräkkäin. Nuorisotyöhön kohdistuvat leikkaukset osuvat paljolti kansalaisyhteiskunnan toimintaan, mikä on talouspoliittisesti järjetöntä. Nuorisotyöstä leikkaaminen lisää nuorten eriarvoisuutta ja vähentää kavereiden kohtaamista. Nuorten

parissa työtä tekevät asiantuntijat arvioivat, että nuorisotyöstä leikkaaminen kolahtaa erityisen pahasti maaseudulla asuviin ja jo valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin.

Leikkaukset nuorisotyöstä lisäävät nuorten pahoinvointia ja syrjäytymistä. Nuorten väkivaltarikollisuus ja jengiytyminen ovat huolestuttavia ilmiöitä. Rikoksilla oireilevien nuorten tilanne vaatii monenlaisia ratkaisuja. Olennaisinta on rikoksia aiheuttavan pahoinvoinnin ja käytösmallien ennaltaehkäisy, mikä edellyttää ennen kaikkea toimivaa sosiaalipolitiikkaa. Tilanteeseen pitää puuttua moniammatillisesti koko perhe huomioiden, mikä tarkoittaa esimerkiksi riittävää lastensuojelun ja nuorisotyön resursointia sekä koulun ja kodin yhteistyötä.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kaikki nuoret pidetään mukana:

- Kasvatetaan nuorisotalon järjestöjen ja osaamiskeskusten rahoitusta 3 miljoonalla eurolla.
- Kasvatetaan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan rahoitusta 9 miljoonalla eurolla.
- Lisätään 4 miljoonaa euroa nuorisotyön edistämiseen.
- Pilotoidaan ja kehitetään ns. teinineuvolatoiminnan käytäntöjä. Teinineuvola tarjoaisi murrosikäisille ja heidän perheilleen tukea, neuvoja ja apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vaikeimmilta ongelmilta vältytään.
- Vahvistetaan ankkuritoimintaa ja muuta moniammatillista nuorten hyvinvointia parantavaa ja rikoksia ennaltaehkäisevää toimintaa ympäri Suomea.

3 EKOLOGISESTI KESTÄVÄ SUOMI

Lyhytnäköinen, kestämaton talouspolitiikka on ajanut ihmiskunnan ekologisen kriisin partaalle. Nykyinen talousmallimme ylittää maapallon kantokyvyn monella tapaa: ylikulutamme luonnonvaroja, saastutamme ilmastoa ja myrkytämme luontoa. Suhteessa väestömäärään Suomi kuluttaa eniten luonnonvaroja koko EU:ssa.

Orpon hallitus on osoittanut räikeää välinpitämättömyyttä Suomen ilmastolain alaisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista ja luontokadon pysäyttämistä kohtaan. Hallitus leikkaa tulevana vuonna ympäristönsuojelusta ja ilmastotoimista entisestään jo vuonna 2024 toteutettujen massiivisten leikkausten jatkeeksi. Oikeistohallitus jättää myös tekemättä välttämättömiä uudistuksia ja vesittää jo tehtyjä päätöksiä. Näin toimiessaan hallitus vaarantaa paitsi kansalliset lakisääteiset tavoitteensa, myös Suomen EU-velvoitteet ja kansainväliset sitoumukset.

Ilmasto ja ympäristö on asetettava talouspolitiikan keskiöön. Kestävä, maapallon kantokyvystä ja hyvinvoinnista lähtevä talouspolitiikka on keskeisimpiä keinoja ilmastomuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi. Tehokkaita talouspoliittisia keinoja ekologiseen kriisiin puuttumiseksi ovat

julkisen sektorin ilmasto- ja ympäristötoimien riittävä rahoittaminen, vihreät investoinnit sekä verotuksen ympäristöohjaavuuden lisääminen. Myös hiilen hinnoittelu, päästökauppa, teknologianeutraali innovaatiopolitiikka ja monet muut markkina-ajattelusta nousevat keinot ovat tärkeitä talouspoliittisia toimia ilmastomuutoksen ja luontokadon pysäyttämiseksi. Näiden ohella on tärkeää kehittää vahvaa teollisuuspolitiikkaa, tiede-
vetoistasuunnittelua, vihreänsiirtymänsyvälistä koordinaatiota ja julkisten toimenpiteiden tarkoituksenmukaista suuntaamista. Suomen ja koko globaalin yhteisön on lyhyessä ajassa siirryttävä hiili-neutraaliin kiertotalouteen. Kiertotaloudessa olemassa olevien tuotteiden ja materiaalien elinkaarta pidennetään mahdollisimman paljon uudelleen käyttämällä, korjaamalla, lainaamalla, vuokraamalla, kunnostamalla ja kierrättämällä.

Ilmastokriisin hillitsemiseksi kasvihuonekaasupäästöjä pitää vähentää, hiilinieluja kasvattaa ja pääomat ohjata fossiilitaloudesta uusiutuvaan energiaan ja kiertotalousratkaisuihin. Yhteiskunnan ekologinen jälleenrakennus edellyttää talouden toiminnan perustavanlaatuista muutosta. Valtiolla on tässä keskeinen rooli: sen tulee ohjata ja rahoittaa kestävää ja reilua rakennemuutosta siten, että hyvän elämän edellytykset taataan jatkossakin eri puolilla Suomea ja kaikissa ihmisryhmissä.

Olemme kyenneet vastaamaan korona-pandemiaan ja Venäjän hyökkäyssotaan joustavammalla talouspolitiikalla. Nyt samanlaista poliittista mielikuvitusta ja tahtotilaa tarvitaan ilmastomuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi. Me emme voi jättää kasvavaa ilmastovelkaa ja luontokatoa lastemme taakaksi. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa Suomi palautetaan päästövähennyspolulle, taloutta ohjataan kestävämmäksi, luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan ja eläinten hyvinvointia parannetaan.

3.1 Elvytämme Suomen hiilinielut ja vahvistamme luonnon monimuotoisuutta

Maankäyttösektorin nettonielun kasvattaminen on päästövähennysten jouduttamisen ohella akuuteimpia kysymyksiä Suomen ilmasto-tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Jos hiilinielujen heikentymistä ei käännetä, Suomi ei saavuta vuoden 2035 hiili-neutraalisuustavoitetta, EU:n meille asettamia päästövähennysvelvoitteita eikä kansainvälisiä sitoumuksiaan luontokadon pysäyttämiseksi.

Sen sijaan, että Orpon hallitus ohjaisi riittävät määrärahat päästöjen vähentämiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen, keskittyy se jo päätettyjen toimien vesittämiseen. Esimerkiksi turvepeltojen ilmastotoimien ja joutoalueiden metsityksentukien lakkautus sekä lisäleikkaukset luonnonsuojelusta ja luonnonsuojeluohjelmia toimeenpanevien tahojen rahoituksesta vievät meitä yhä kauemmas tavoitteistamme. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa hiilinieluja ja luonnonsuojelun rahoitusta vahvistetaan merkittävästi.

Suomen hiilinielujen romahdus on ollut tiedossa jo monta vuotta. Se on seurausta pidemmän aikavälin kehityksestä. Liian suuret hakkuut ovat puuston kasvun hidastumisen ohella pääsyy romahtaneelle hiilinielulle. Korjausliikkeen tekemiseksi hakkuista tulee kohtuullistaa, talousmetsien jatkuvaa kasvatusta suosia ja puun kiertoaikoja pidentää. Puita ei pidä hakata liian nuorena, eikä harvennushakkuiden tule olla ylimitoitettuja.

Metsälakia tulee uudistaa hiilinielujen huomioimiseksi. Metsänomistajille on tarjottava taloudellisia kannustimia hiilen sitomiseksi. Lisäksi metsänhoidon tuet tulee uudistaa hiilensidontaan kannustaviksi, ja epäonnistuneiden metsäojitusten ennal-listamista pitää tukea. Järeän puun ohjautumista polttoon tulee ehkäistä, sillä Suomessa biomassaa poltetaan liikaa energiaksi suhteessa muihin, kestävämpiin ja korkeamman lisäarvon käyttötarkoituksiin.

Suomalainen metsäteollisuus on kamppaillut liian matalan jalostusasteen kanssa jo pitkään. Taloudellinen lisäarvo jää liian pieneksi suhteessa siihen, mitä arvokkaista metsistämme olisi mahdollista saada. Samalla kuitupuun tuotantoon keskittyvä metsätalous tuhoaa suomalaista metsäluontoa. Tukkipuun määrän lisäämiseen keskittyvä metsätalous sen sijaan tarkoittaisi monissa tapauksissa jatkuvan kasvatuksen menetelmään siirtymistä. Ojituksia ei tarvita, maaperää ei useinkaan tarvitse muokata ja rikkoa, ja metsälajien elinympäristö säilyy. Lisäksi tukkipuu on arvokkaampaa kuin kuitupuu, ja sitä jalostamalla esimerkiksi rakennusmateriaaleiksi ja huonekaluiksi metsäteollisuuden jalostusaste nousisi merkittävästi. Jaksolliseen metsänkasvatukseen kohdennettavia tukia onkin siirrettävä aitojen metsäluonnon hoitotoimenpiteiden rahoittamiseen.

Kaikki jäljellä olevat valtion vanhat metsät tulee suojella.

Valtion metsät ovat avainasemassa metsien luontokadon pysäyttämisen kannalta. Orpon hallitus kuitenkin korottaa metsähallituksen liiketoiminnan tuloutustavoitetta ensi vuoden talousarviossa 125 miljoonaan euroon, mikä on kestäväntöntä metsänhoidon näkökulmasta. Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien ja julkisten hallintotehtävien rahoituksen pienentäminen hallituksen budjetissa merkitsee, että luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu. Valtion omistamissa metsissä tulisi siirtyä metsänhoitoon, joka huomioi nykyistä vahvemmin hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuuden. Kaikki jäljellä olevat valtion vanhat metsät tulee suojella. Lisäksi käyttöön tulisi ottaa maankäytön muutosmaksu, joka hillitsee metsänraivausta.

Myöskään maatalouden maaperäpäästöjä ei ole onnistuttu vähentämään. Tilanteen korjaamiseksi meidän pitää tukea kosteikkoviljelyä ja muita päästöjä vähentäviä maatalouden muotoja. Kosteikkoviljely on eräs kustannustehokkaimmista maankäyttösektorin ilmastotoimista. Siinä viljellään märkää turvemaata tai nostetaan turvemaan vedenpintaa niin, että ilmastopäästöt alenevat. Marinin hallitus toteutti 30 miljoonan euron kosteikkoviljelyn tukipaketin, jonka Petteri Orpon hallitus on sittemmin poistanut käytöstä. Suopeltojen raivaus tulisi kieltää kokonaan.

**Hiilensidonnan tuki tekee
hiilinielun vahvistamisesta
taloudellisesti houkuttelevaa
metsänomistajille.**

Myös joutomaiden metsittäminen on tehokas tapa vähentää maaperäpäästöjä ja kasvattaa hiilinielua. Edellinen hallitus otti vuonna 2021 käyttöön uuden joutoalueiden metsitystuen yksityisille maanomistajille, mutta Orpon hallitus päätti olla jatkamatta myös tätä hiilinielujen kasvattamisen kannalta merkittävää tukea.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa otetaan käyttöön uusi valtiorahoitteinen hiilensidonnan tuki metsänomistajille. Se tekee metsän hiilinielun vahvistamisesta ja metsänkasvatuksen kiertoajan pidentämisestä taloudellisesti houkuttelevaa. Mallissamme metsänomistajille korvattaisiin 30–40 prosenttia tulonmenetyksistä. Se edellyttäisi arviomme mukaan noin 50 miljoonan euron rahoitusta, mutta johtaisi merkittävään hiilensidonnan vahvistumiseen.

Mikäli hiilinielujen heikkenemiselle ei tehdä mitään, pitää Suomen mahdollisesti korjata tilannetta ostamalla nieluukseekäitä muualta Euroopasta, vähentämällä päästöjä muilla sektoreilla tai maksamalla sakkoja EU:lle. Tämä ei ole kiristyvien ilmastotavoitteiden valossa kestävää, saati taloudellisesti järkevää. Muualta ostettujen päästöyksiköiden varaan nojaavan ilmastopolitiikan on arvioitu koituvan kokonaiskustannuksiltaan Suomelle hyvinkin kalliiksi. Tarpeelliset toimet hiilinielujen vahvistamiseksi on tehtävä Suomessa, jolloin näihin liittyvät rahat, työ ja toimeliaisuus jäävät kotimaahan. On monin verroin järkevämpää maksaa suomalaisille maan- ja metsänomistajille hiilen sitomisesta, kuin kompensoida päästövaikutusta muualla Euroopassa toteutettavilla kalliilla toimilla tai maksuilla EU:lle.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa vahvistetaan hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta:

- Luonnonsuojelun menoja lisätään 100 miljoonalla eurolla.
- Lisätään 60,6 miljoonaa euroa luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin. Määrärahalla voitaisiin muun muassa korvata vesistöjen läheisyyteen perustettujen suojavyöhykkeiden rajaamisesta metsänomistajalle aiheutuneita kustannuksia, esimerkiksi raakkujen suojelemiseksi.
- Kosteikkoviljelyn tukemiseen lisätään 30 miljoonaa euroa.
- Joutoalueiden metsitystukea jatketaan ja siihen varataan 10 miljoonaa euroa.
- Perutaan hallituksen leikkaus vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen.
- Otetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu tarpeettoman pellonraivauksen ja metsäkadon hillitsemiseksi ja nielun vahvistamiseksi.
- Otetaan käyttöön uusi hiilensidonnann kannustinjärjestelmä, joka tekee hiilensidonnasta ja kiertoaikojen pidentämisestä metsänomistajille taloudellisesti houkuttelevan vaihtoehdon.
- Metsäluonnon hoidon tukia kasvatetaan 10 miljoonalla eurolla ja vastaavasti “puuntuotannon kestävyys turvaamisen” tukea supistetaan saman verran. Puuntuotannon kestävyys tukemiseen osoitettu määräraha kohdistuu valtaosin ympäristölle haitallisiin toimiin, kun taas metsäluonnon hoidon tuella rahoitetaan aitoja luonnonhoitotoimenpiteitä (ml. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden METSO-toimintaohjelman ja Helmi-elin ympäristöohjelman toimeenpanoa).
- Perutaan hallituksen 810 000 euron leikkaus vesistöjen tilaa parantavien toimenpiteiden tukemiseen ja kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen.
- Metsähallituksen tuloutustavoitetta täsmennetään alaspäin.
- Perutaan Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien hoitamiseen tehty, noin 1,2 miljoonan euron leikkaus. Näillä määrärahoilla Metsähallitus muun muassa toimeenpanee luonnonsuojelun Helmi-ohjelmaa.
- Lisäämme Metsähallituksen luonnonsuojelu- ja hallintotehtävien rahoitusta.
- Perutaan Suomen metsäkeskukselle myönnetystä valtionavusta tehty 1,9 miljoonan euron leikkaus. Määrärahalla muun muassa toteutetaan METSO-ohjelmaa ja toimeenpannaan talousmetsissä tehtävää valvontaa.
- Nostetaan Metsäkeskukselle asetettua toiminnallista tulostavoitetta metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

3.2 Vauhditamme teollisuuden ekologista rakennemuutosta

Suomen teollisuuden suurimmat haasteet vihreän siirtymän näkökulmasta ovat metsien ja maaperän kestävä käyttö, terästeollisuuden päästöjen hillitseminen ja energiasektorin uudistaminen. Kestävästi toteutettu sähköistäminen on vihreän siirtymästrategian edellytys. Onnistuneen teollisuuspolitiikan ja teollisuuden sähköistämisen edellytyksenä on sähkön tuotannon merkittävä lisääminen. Tämä vaatii investointeja uusiutuviin energiamuotoihin koko Suomessa.

Energiatuella on ollut merkittävä vipuvaikutus puhtaan energiajärjestelmän luomisessa. Orpon hallitus laskee energiatukea huomattavasti aiemmista vuosista, vaikka rahoitusmuoto on ollut tärkeä puhtaiden energiainvestointien edesauttamiseksi. Uusien hankkeiden myöntövaltuudet ovat suorastaan romahtaneet. Tämä on väärä suunta. Energiatukivaltuutta on kasvatettava. Vaikeassa taloustilanteessa julkisella tuella on entistäkin suurempi merkitys investointien toteutumiselle. Esimerkiksi vuonna 2023 energiatuen avulla toteutui valtioneuvoston mukaan lähes 1,2 miljardin euron arvosta investointeja 296 miljoonan euron julkisella rahoitusosuudella.

Teollisuuden on tulevaisuudessa perustuttava kiertotalouteen ja resurssitehokkuuteen: vähäisemmästä määrästä materiaa on tuotettava enemmän lisäarvoa. Teollisessa tuotannossa on maksimoitava raaka-aineiden uusiokäyttö ja kierrätys, minimoitava jätteen määrä sekä mahdollistettava jätejakeiden uusiokäyttöä ja minimoitava neitseellisten luonnonvarojen käyttö. Esimerkiksi teollisissa prosesseissa, joissa jätteestä tehdään uutta raaka-ainetta, on suurta taloudellista potentiaalia. Hallitus on vuoden 2025 budjetissa leikkaamassa kiertotalouden edistämiseltä peräti 400 000 euroa. Samoin

se on leikkaamassa ravinnekierrätyksen edistämiseen tarkoitettuja määrärahoja, vaikka kiertotalouden kannustimia ja sääntelyä olisi päinvastoin vahvistettava.

Uusia materiaalilajeja on ohjattava pois jätekäsittelystä ja uusiokäyttöön. Myös tuottajia on veloitettava uusiokäyttöön, jotta markkina saadaan toimimaan sekä kysynnän että tarjonnan puolelta. Kiertotalous kattaa jätteiden uusiokäytön lisäksi myös panostukset tuotteiden pitkäikäisyyteen ja korjattavuuteen.

Teollisuuden siirtymän onnistuminen avaa valtavia vientimahdollisuuksia.

Ekologinen rakennemuutos edellyttää kriittisiä raaka-aineita, kuten kaivannaisia. On tärkeää yhteensovittaa raaka-ainetarpeet, ympäristölliset näkökulmat, sosiaalinen hyväksyttävyys ja alkuperäiskansojen oikeudet. Suomessa tapahtuvasta kaivostoiminnasta on otettava suurempi siivu yhteiseen hyvään uudistamalla kaivostoiminnan verotusta ja rahastoimalla osa verotuotoista Norjan öljyrahaston tapaan.

Teollisuuden siirtymän toteuttaminen edellyttää vahvaa ja näkemyksellistä teollisuus- ja innovaatiopolitiikkaa, niin yksityisiä kuin julkisia investointeja ja kehitystyötä sekä uusien ratkaisujen skaalaamista massakäyttöön. Tässä onnistuminen avaa Suomelle myös valtavia vientimahdollisuuksia.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kitketään päästöt ja tuetaan vihreää siirtymää:

- Kasvatetaan uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden hankkeiden rahoitusta 80 miljoonalla eurolla.
- Turpeenpolton 104 miljoonan euron verotuet poistetaan.
- Otetaan käyttöön Iso-Britannian mallin mukainen lentovero.
- Ehkäistään järeän ainespuun energiakäyttöä ja otetaan käyttöön kiinteän biomassan vero.
- Lakkautetaan energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuki.
- Luovutaan energiantensiivisten yritysten 11 miljoonan euron veronpalautuksista sekä maatalouden energiaveron palautuksesta, joka on peräti 46 miljoonaa euroa.
- Palautetaan noin 40 miljoonan euron tuki öljy- ja kaasulämmitteisten asuinkiinteistöjen lämmitystaparemontteihin. Palautetaan myös noin 10 miljoonan euron tuki kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen.
- Kasvatetaan suurten kaupunkien ja pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen tukea 50 miljoonalla eurolla.
- Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman toteuttamiseen lisätään 28,2 miljoonaa euroa.
- Asuinrakennusten ja työpaikkojen sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin kehittämistä tuetaan 20 miljoonalla eurolla.
- Polttoaineveron ja ajoneuvoveron kevennykset perutaan, ja uusiutuvien liikennepolttoaineiden jakeluvuveloitus säilytetään ennallaan.
- Otetaan käyttöön ns. hiiliosinkomalli, jossa osa fossiilisen energian verojen tuloista palautetaan veronmaksajille oikeudenmukaisesti.
- Kasvatetaan ympäristöjärjestöjen rahoitusta 850 000 eurolla.
- Valmistellaan jäteveron veropohjan laajennus, jossa vero ulotetaan koskemaan nykyistä kattavammin teollisia jätteitä, maa- ja kiviainesta sekä vaarallisia jätteitä.
- Säilytetään kuntien velvoite ilmastosuunnitelman laadintaan ilmastolaissa, ja kunnille osoitetaan tästä aiheutuviin tehtäviin 2,6 miljoonan euron rahoitus.
- Jatketaan Suomen ympäristökeskuksen (Syke) 50 000 euron hankerahoitusta kuntien päästötietopalvelun ylläpitämiseksi. Päästötietopalvelu on keskeinen työkalu kuntien ilmastotyössä.
- Edistetään ravinneriittävyyttä biokaasutuotannolla 5 miljoonan euron määrärahalla, jotta saadaan lannan rahanarvoiset ravinteet kiertoon ja osaltaan parannetaan huoltovarmuutta.
- Perutaan kiertotalouden edistämiseen tehty 400 000 euron leikkaus.
- Korotetaan kaivosveroa 3 prosenttiin ja uudistetaan kaivostoiminnan rojaltiliveroa.
- Otetaan käyttöön valmiste- ja liikenneverojen indeksointi.

3.3 Luotsaamme Suomesta eläin-oikeuksien edelläkävijän ja kasvipohjaisen ruokateknologian kärkimaan

Talouden on oltava myös eettisesti kestävä. Viime aikoina Suomessa on puhuttu paljon turkistuotannosta niin alan eettisten ongelmien, terveysriskien, yleisen hyväksynnän heikkenemisen kuin taloudellisten vaikeuksienkin vuoksi. Turkistarhoilla levinnyt lintuinfluenssa on alleviivannut niitä merkittäviä terveydellisiä ja myös kansantaloudellisia riskejä, joita tarhaukseen liittyy. Tänäkin vuonna hallitus on syytänyt turkistarhaukselle yli 50 miljoonaa euroa korvauksena lintuinfluenssan vuoksi lopetetuista eläimistä. Moni tarhaaja siirtyisi eteenpäin, jos saisi tukea uuden elinkeinon aloittamiseen. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa valmistellaan turkisan oikeudenmukaisen siirtymän tukipaketti, joka helpottaa turkistarhauksen lopettamista ja auttaa alan toimijoita uuden yrityksen perustamisessa, uudelleen kouluttautumisessa ja uuden työn löytämisessä.

Kasvipohjaisen ruoan lisääminen on paitsi eläinoikeus- ja terveysteko, myös eräs tehokkaimmista keinoista hillitä päästöjä ja globaalia metsäkatoa. Lisäksi kasviproteiinien viljely kotimaassa vahvistaa

ruokajärjestelmämme huoltovarmuutta. Pitkällä tähtäimellä kasvipohjaisen ruoan tuotantoon siirtyminen on myös maanviljelijöiden etu. Nykyinen kotieläintuotantoon perustuva ruoantuotantojärjestelmä myötävaikuttaa vahvasti ilmaston kuumenemiseen ja sään ääri-ilmiöiden lisääntymiseen, ja siten tuhoaa maanviljelijöiden perinteiset toimintaedellytykset. Nykyinen ruoantuotantojärjestelmä ei näin ollen ole tulevaisuudenkestävä. Maanviljelijöillä on aivan keskeinen rooli siirtymässä kohti uusia ruokateknologioita, ja tätä murrosta valtion tulee osaltaan edesauttaa. Tämä ruokajärjestelmän siirtymä tarjoaa maanviljelijöille reilun hinnan tuotteistaan ja uusia taloudellisia mahdollisuuksia.

Jotta kasvipohjaisen ruoan potentiaali saadaan täysin hyödynnettyä, merkittävässä murroksessa olevaa alaa on tuettava muun muassa tuotekehitykseen kohdennettavalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-rahituksella. Suomella on valtavasti potentiaalia asemoitua kansainvälisesti kasvipohjaisen ruokateknologian kärkimaaksi, ja samoin potentiaali kasviproteiinien vientiin on suuri.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa edistetään kasvisruokaa ja eläinten hyvinvointia:

- Käynnistämme kasvipohjaisen ruoan investointiohjelman.
- Turkisan luopumisavustuksiin ja oikeudenmukaisen siirtymän tukipakettiin osoitetaan 20 miljoonaa euroa.
- Vakinaistetaan eläinsuojeluasiamiehen virka ja osoitetaan 100 000 euroa tähän tarkoitukseen. Lisäksi eläinten etua valvovan viranomaisen virka tulisi vakinaistaa. Eläinsuojeluasiamiehen viran vakinaistamisella olisi suuri symbolinen ja käytännön merkitys eläinten hyvinvoinnin varmistamisessa.

GLOBALISTI VASTUULLINEN SUOMI

Geopoliittiset ja geotaloudelliset jännitteet jatkavat kiristymistään, ja suurvaltakilpailu kiihtyy. Sotia ja konflikteja syttyy yhä enemmän eri puolilla maailmaa. Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan heikentää Suomen ja koko Euroopan turvallisuutta. Israelin harjoittaman järkyttävän kansanmurhan Gazassa on annettu jatkua jo yli vuoden. Väkivallan kierre kiihtyy, kun Israel eskaloi Lähi-idän tulenarkaa tilannetta. Sudanissa toista vuotta jatkuvassa verisessä sisällissodassa on kuollut kymmeniä tuhansia ihmisiä, ja miljoonia on paennut kodeistaan. Pakolaisia on enemmän kuin koskaan. Samaan aikaan ilmastomuutos heikentää elinolosuhteita kaikkialla ja luonnonvarojen ehtyminen lisää konfliktierkkyyttä.

Sotilaallisten konfliktien lisäksi myös kauppasodat ja teollisuuspoliittinen kilpailu lisäävät maiden välisiä jännitteitä. Eskaloituvat kauppasodat ja kilpailu valtiontuilla ei ole Suomen edun mukaista. Suomen tulee pyrkiä lieventämään kilpailevaa protektionismia ja edistää EU-tason ratkaisuja tärkeiden investointien edistämiseksi. Tässä geopoliittisessa tilanteessa Suomen kannattaa panostaa kotimaiseen kysyntään, eikä yrittää ulkoistaa kysynnän puutetta ulkomaille. Maiden välinen kilpailu työvoimaa halpuuttamalla ja veroja laskemalla voi johtaa loputtomaan syöksykierteeseen, jonka lopputuloksena on vain kurjuutta kaikille. Suomen tulee osana kansainvälistä yhteisöä edistää kansainvälisiä sopimuksia, joilla kitketään tällaista kilpaa pohjaan, esimerkiksi monikansallisten yritysten verotuksella ja sääntelyllä.

Suomen on myös omalla ulkopoliittikallaan aktiivisesti edistettävä rauhaa ja kestävä kehitystä. Suomen on sitouduttava ihmisoikeuksien, demokratian ja kansainvälisen oikeuden edistämiseen johdonmukaisesti kaikessa politiikassaan, ja tämän pitää näkyä myös talouspoliittisissa päätöksissä. Suomen tulee aina olla ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden puolella. Rauhantyötä, kehitysyhteistyötä ja kansainvälistä yhteisvastuuta tarvitaan nyt enemmän kuin pitkään

aikaan. On tärkeää, että Suomi jatkaa vahvaa tukeaan Ukrainalle. Suomalaiset kansalaisjärjestöt tekevät näkyvää ja vaikuttavaa asiantuntijatyötä rauhanpolitiikan ja kehityspoliitiikan saralla, ja se on turvattava jatkossakin.

Orpon hallitus leikkaa kuitenkin kehitysyhteistyön ja kansalaisjärjestöjen rahoitusta sekä pienentää Suomen pakolaiskiintiötä. Tämä on täysin väärä, vastuuton ja lyhytnäköinen suunta. Tämän lisäksi hallitus vie kehityspoliittikkaa aivan väärään suuntaan, kun se asettaa kauppapolitiikan kestävä

**Suomen on omalla
ulkopoliittikallaan
aktiivisesti edistettävä
rauhaa ja kestävä
kehitystä.**

kehityspoliitiikan edelle. Orpon hallitus siis pakenee globaalia vastuutaan aikana, jossa pandemian jäljet, ilmastokriisin kiihtyminen ja geopoliittiset jännitteet lisäävät köyhyyttä ja epävakautta ympäri maailmaa. Sen lisäksi, että kehityspoliitiikan massiiviset leikkaukset ovat eettisesti täysin vastuuttomia, ovat ne myös leikkaus Suomen ulkopoliittiseen liikkumatilaan ja uskottavuuteen maailmalla. Leikkauksilla on vaikutuksia myös siihen, miten Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita pystytään kokonaisuudessaan toteuttamaan. Kehityspoliittikkaamme kaipaa jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta. Suomen kaltaisen vauraan maan on tuettava kestävä kehitystä myös muualla niin, ettei ketään jätetä jälkeen.

Samaan aikaan, kun globaali pakolaistilanne on useiden pitkittyneiden konfliktien takia historiallisen vakava, on hallitus laskenut Suomen pakolaiskiintiön historiallisen alas. Pakolaiskiintiö on vaikuttava ja hallittu tapa

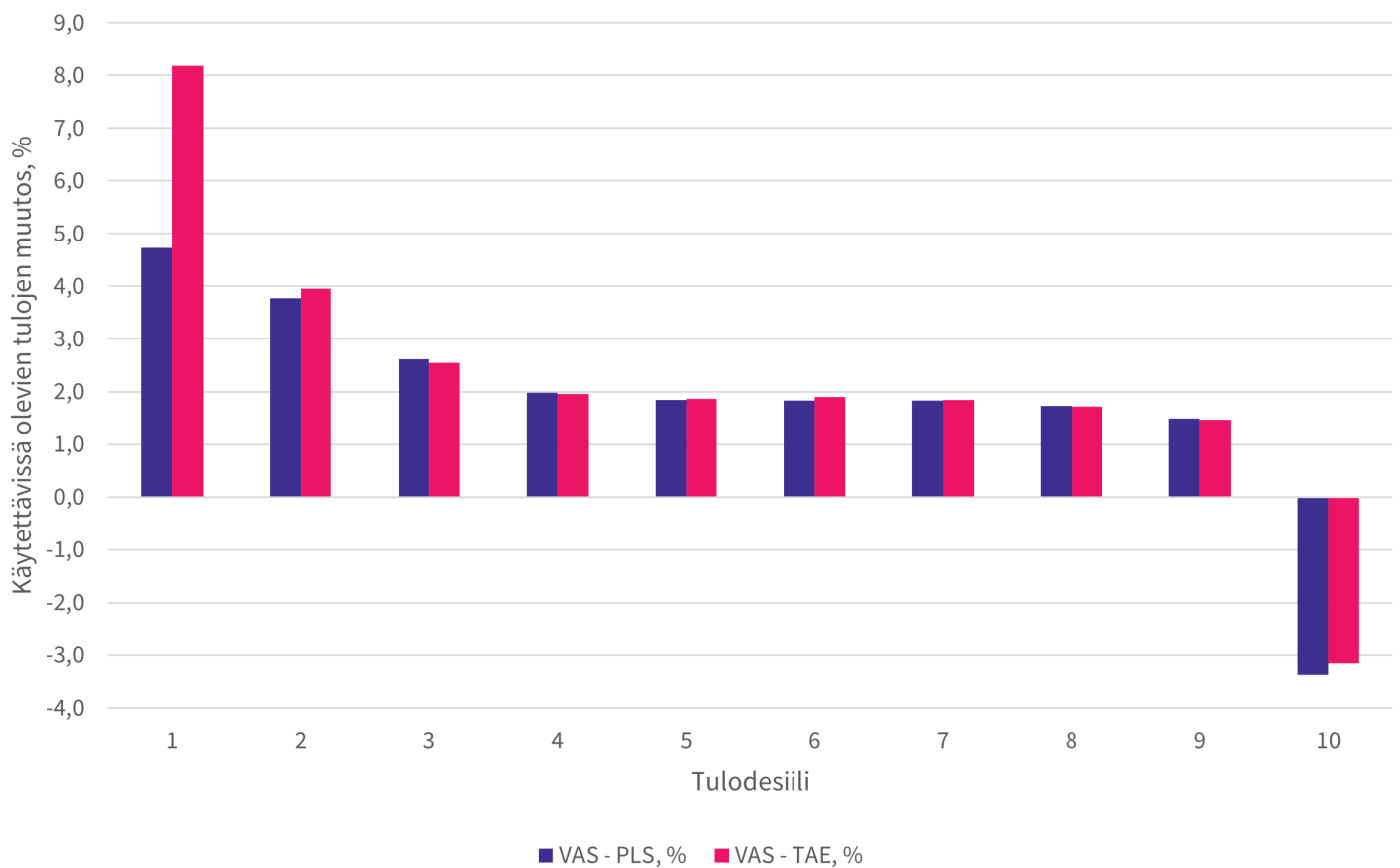
auttaa ja antaa turvaa niille, jotka ovat kipeästi sen tarpeessa. Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kiintiö viisinkertaistetaan 2 500 henkilöön. Sotaa, vainoa ja ihmisoikeusloukkauksia pakenevien auttamiseksi tarvitaan myös ihmisoikeusperustaista turvapaikkapolitiikkaa

niin Suomessa kuin EU:ssa. Oikeus hakea turvapaikkaa on turvattava kaikissa tilanteissa. Suomeen saapuneille, suojelua tarvitseville on myös turvattava välttämätön toimeentulo. Suomeen kotoutumisen kannalta on olennaista, että varmuutta tulevaisuudesta vahvistetaan sekä työllistyminen ja osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan mahdollistetaan – täysin päinvastoin kuin hallitus nyt tekee.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmastorahoitukseen lisätään 200 miljoonaa euroa.
- Rauhanjärjestöjen rahoitusta kasvatetaan 500 000 eurolla.
- Kansalaisjärjestöjen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen tukeen lisätään 321 000 euroa.
- Kansalaisjärjestöille avataan haettavaksi kansalaisjärjestöjen viestintä- ja globaalikasvatustuki (VGK-tuki) ja siihen osoitetaan 2,2 miljoonaa euroa ulkoministeriön budjetista.
- Siviilikriisinhallintaan lisätään 2 miljoonaa euroa.
- Pakolaiskiintiö nostetaan 2 500:aan. Tätä varten lisätään yhteensä 17,4 miljoonaa euroa Maahanmuuttovirastolle, vastaanottokeskuksille sekä kuntien kotoutumiskorvauksiin ja työvoima- ja yrityspalveluihin. Suomi saa EU:lta korvausta 2 500 kiintiöpakolaisesta 21,2 miljoonaa euroa vuonna 2025, jolloin taloudellinen kokonaisvaikutus on 3,7 miljoonaa plussalla.
- Turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten välttämätön toimeentulo turvataan kumoamalla hallituksen leikkaus ja säilyttämällä vastaanottorahan aiempi taso.
- Vähennetään byrokratiaa ja vahvistetaan suojelun tarpeessa olevien ihmisten varmuutta tulevasta palauttamalla kansainvälisen suojelun oleskelulupien aiempi kesto.
- Perus- ja ihmisoikeuksiin vakavasti puuttuvan säilöönoton käyttöä ei tule laajentaa hallituksen esityksen mukaisesti.

Suomalaisten enemmistö hyötty vasemmistoliiton vaihtoehdosta

Kuvaaja: Käteen jäävien vuositulojen muutos eri tulokymmenyksissä suhteessa nykytilanteeseen ja hallituksen budjettiesitykseen.

Siniset pylväät: Muutos suhteessa nykytilanteeseen.

Punaisten pylväät: Muutos suhteessa hallituksen budjettiin.

Vasemmistoliiton vaihtoehto: Tasa-arvoisempi Suomi

- Tuloeroja kuvaava suhteellinen gini-kerroin pienenee 1,3 prosenttiyksikköä, eli Suomesta tulee tasa-arvoisempi maa.
- Noin 61 000 ihmistä nousee köyhyysrajan yläpuolelle.
- Lähes 13 000 lasta vähemmän joutuu elämään köyhyydessä.
- Kotitalouksien ostovoima kasvaa 548 miljoonalla eurolla.

Muutokset on arvioitu suhteessa hallituksen budjettiesitykseen.

Vasemmistoliitto parantaa ihmisten toimeentuloa ja ostovoimaa

Uudistustemme vaikutus käteen jääviin vuosituloihin esimerkkikotitalouksissa

Muutokset vuosituloihin on arvioitu suhteessa hallituksen budjettiesitykseen.

Opintorahaa ja asumistukea saava opiskelija:
+1742 € vuodessa

Pienituloinen lapsiperhe:
+4 536 € vuodessa

Pitkäaikais-työtön:
+1441 € vuodessa

Keskituloinen palkansaaja:
+925 € vuodessa

Eläkeläinen:
+143 € vuodessa

Tulo- ja määrärahamuutokset, miljoonaa euroa.

(-) lisämeno (+) lisätulo

TULOT

NETTOVAIKUTUS

Yleinen ALV-kanta palautetaan 24 prosenttiin	-1031
Useiden palveluiden ja tavaroiden alennettu ALV-kanta säilytetään 10 prosentissa	-235
Kuukautissuojat, inkontinenssisuojat ja lasten vaipat siirretään alennetun 10 prosentin verokannan soveltamisalaan	-4
Arvonlisäverollisen liiketoiminnan alaraja nostetaan 30 000 euroon pienyrittäjien tilanteen helpottamiseksi	-35
Yrittäjävähennyksestä luovutaan	145
Perutaan kiky-sopimuksen sosiaalivakuutusmaksujen muutokset	-16
Perutaan hallituksen tekemän kiristyksen eläketulovähennykseen	-141
Muutokset ansiotuloveroasteikkoon	297
Pääomatuloverotuksessa siirrytään käyttämään valtion tuloveroasteikkoa sekä kunnallisveroa	244
Pörssiyhtiöiden ja listaamattomien yhtiöiden verotus yhtenäistetään ja listaamattomien yritysten omistajien osinkoverohuojennus poistetaan	496
Otetaan käyttöön vasemmistoliiton mallin mukainen maltillinen yhden prosentin suuruinen miljonäärivero	1002
Perintö- ja lahjaveroa korotetaan prosentilla suurten omaisuuksien (yli miljoona) osalta	100
Perutaan rikkaita suosiva osakesäästötilin laajennus	5
Hallituksen varainsiirtoverotuloja pienentävät muutokset perutaan, mutta ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaus säilytetään	70
Varainsiirtoveron ulottaminen arvopaperikauppaan (0,1 % kannalla)	125
Rakentamattoman tonttimaan kiinteistöveroa korotetaan prosentilla	4,5
Laskemme metsävähennyksen 60 prosentista 50 prosenttiin	12
Työmatkakuluvähennyksen omavastuu lasketaan 750 euroon per kuukausi	-41
Yritysten ylituottojen ns. windfall-veroa uudistetaan ja laajennetaan se kattamaan kaikki alat	200
Kaivosyritysten rojaltiveroa korotetaan	56
Liikenteen polttoaineverotus palautetaan vuoden 2023 tasolle	149

Hallituksen ajoneuvoveron kevennys perutaan	50
Valmiste- ja liikenneveroja nostetaan indeksin mukaan	98
Lakkautetaan polttoturpeen verotuet	440
Otetaan käyttöön Iso-Britannian mallin mukainen lentovero	200
Nostetaan biomassan polton verotus tasolle 10,33 €/MWh	700
Perutaan olutveron kevennys	25
Otetaan käyttöön yksityishenkilöiden arvonnousuvero	30
Toimeenpannaan rahoitustoimintaveron	500
Osinkoverosta vapautetuille yhteisöille otetaan käyttöön maltillinen lähdevero	200
Otetetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu tarpeettoman pellonraivauksen ja metsäkadon hillitsemiseksi ja nielun vahvistamiseksi	30
Turpeenpolton 104 miljoonan euron verotuet poistetaan	104
Luovutaan energiantensiivisten yritysten 11 miljoonan euron veronpalautuksista	11
Lakkautetaan energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuki	150
Leikataan työkoneiden polttoaineen verotukea 25 prosentilla	100
Luovutaan maatalouden energiaveron palautuksesta	46
Lakkautetaan maakuntalentojen tuet	21
Perutaan polttoaineveron kevennys	149
Korotetaan kaivosveroa 3 prosenttiin	100
Uudistetaan kaivostoiminnan rojaltiliveroa	56
Otetaan käyttöön valmiste- ja liikenneverojen indeksointi	98
Pakolaiskiintiö nostetaan 2 500:aan. Suomi saa EU:lta korvausta 2 500 kiintiöpakolaisesta 21,2 miljoonaa vuonna 2025, jolloin taloudellinen kokonaisvaikutus on 3,7 miljoonaa nettotuloja.	3,7
Välillisten veromuutosten vaikutus indeksisidonnaisiin etuusmenoihin	134

Määrärahat

Harmaan talouden torjuntaan poliisille	-2
Harmaan talouden torjuntaan Tullille	-2
Harmaan talouden torjuntaan Verohallinnolle	-2
Harmaan talouden ja verovälttelyn torjunnan lisäverotuotot	480
Yksityisen hoidon Kela-korvaukset palautetaan vuoden 2023 tasolle	65,3
Asuinyhteisöjen suhdanneavustus uudis- ja korjausrakentamiseen	-100
Avustuspaketti kunnille ja hyvinvointialueille tarpeellisten rakennushankkeiden toteuttamisen tukemiseen	-100
Palautetaan 2 miljoonaa euroa korjaustoiminnan avustuksiin	-2
Asumisneuvonnan rahoitusta kasvatetaan 3 miljoonalla eurolla asumisen turvaamiseksi sekä häätöjen ehkäisemiseksi	-3
Perutaan leikkaukset kotoutumispalveluihin	-58
Erityisryhmien kotoutumispalveluiden kehittäminen	-5
Kansainvälisten opiskelijoiden työelämäyhteyksien ja integraation vahvistaminen	-0,5
Kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksujen korotukset perutaan	-5
Sosiaaliturvan indeksikorotukset tehdään täysimääräisinä	-252
Välillisten veromuutosten vaikutus indeksisidonnaisiin etuusmenoihin	134
Yleisen asumistuen ja eläkkeensaajien asumistuen leikkaukset perutaan	-344,7
Työttömyysturvan leikkaukset perutaan	-552,2
Säilytetään vuorotteluvapaajärjestelmä	-12
Palautetaan aikuiskoulutustuki	-2
Toimeentulotuen heikennykset perutaan	-21,5
Sairauspäivärahan ja kuntoutusetuuksien leikkaukset perutaan	-33,3
Korotetaan työttömyysturvan suojaosa 500 euroon	-37
Eläkkeensaajien asumistukeen säädetään 300 euron suojaosa työntekoon kannustamiseksi	-12
Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden rahoitusta kasvatetaan ja palkkatukityöllistämistä lisätään	-36,9
Työkanava Oy:n rahoitus palautetaan ja sen toimintaa kehitetään Ruotsin Samhall-mallin mukaiseksi	-10
Mielenterveyden häiriöistä kärsivien työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia laajennetaan ja se vakiinnutetaan valtakunnalliseksi	-5
Valmistellaan ja käynnistetään työajan lyhentämisen kokeilu	-5

Jatketaan Marinin hallituksen käynnistämää työn ja hyvinvoinnin kehittämisohjelmaa ja lisäresursoidaan sitä 5 miljoonalla eurolla	-5
Työsuojeluvalvontaa tehostetaan ja sen rahoitusta kasvatetaan 5 miljoonalla eurolla	-5
Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitusta kasvatetaan 400 miljoonan euron kertaluonteisella määrärahalla palvelutason turvaamiseksi	-400
Turvataan sairaalaverkoston toiminta	-50
Teemme indeksikorotuksen kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin	-49
Perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuu lasketaan seitsemään päivään	-121
Sosiaalialan osaamiskeskusten valtionavustusta kasvatetaan 1,25 miljoonalla eurolla	-1,25
Lääkkeiden alkuomavastuun korotus perutaan	-39
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotus perutaan	-150
Vanhuspalveluihin säädetään 0,7-hoitajamitoitus	-134
Psyko-terapeuttikoulutusta uudistetaan ja se tehdään maksuttomaksi	-6
Lastensuojelun jälkihuoltoa vahvistetaan ja yläikäraja nostetaan takaisin 25 vuoteen	-15
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen tehdyt leikkaukset perutaan	-80
Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen perustasolla ja erikoissairaanhoidossa panostetaan 50 miljoonaa euroa	-50
Turvakotien rahoitusta kasvatetaan määrätietoisesti turvakotipaikkojen määrän ja saavutettavuuden lisäämiseksi	-6
Kaikkia omaishoidon palkkioita korotetaan 20 prosentilla	-46
Perutaan hallituksen ammatillisen koulutuksen leikkaukset	-120
Korotetaan kuntien peruspalveluiden valtionosuuksia indeksien mukaisesti vuoden 2024 ja vuoden 2025 osalta	-49
Yliopistojen aloituspaikkojen lisääminen	-30
Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisääminen	-30
Korkeakoulujen perusrahoitusta kasvatetaan 50 miljoonalla eurolla	-50
Ei siirretä opiskelijoita opintotuen asumislisän piiriin	-42
Vapaan sivistystyön toiminta turvataan ja sen rahoitusta kasvatetaan 25 miljoonalla eurolla	-25
Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa jatketaan ja sille osoitetaan 10 miljoonan rahoitus	-10
Oppimisen tukea vahvistetaan ja sen rahoitusta kasvatetaan ensi vuonna 100 miljoonalla eurolla	-100
Taiteen perusopetuksessa pilotoidaan tasa-arvoraha, joka mahdollistaa taiteen harrastamisen nykyistä useammille perheille	-5

Vähälevikkisen tietokirjallisuuden, lastenkirjallisuuden ja selkokielisen kirjallisuuden sekä kulttuurilehtien ostotuki kirjastoille säilytetään	-1
Audiovisuaalisen alan tuotantotukea kasvatetaan 8 miljoonalla eurolla ja Suomen elokuvasäätön rahoitusta 1 miljoonalla eurolla	-9
Perutaan hallituksen leikkaukset avustuksista taiteen ja kulttuurin edistämiseen	-6,5
Perutaan hallituksen leikkaukset esittävän taiteen ja museoiden valtionosuuksista ja avustuksista	-10,9
Perutaan hallituksen leikkaus yksityisen kopioinnin hyvityksestä	-5,5
Taidetestaajien rahoitukseen panostetaan 1,4 miljoonaa euroa	-1,4
Edellä mainittujen panostusten lisäksi taiteen ja kulttuurin muuta julkista rahoitusta kasvatetaan 28 miljoonalla eurolla	-28
Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi kasvatetaan seuratuksia 4 miljoonalla eurolla	-4
Koululaisten maksuttomien harrastusmahdollisuuksien tukea kasvatetaan 6 miljoonalla eurolla	-6
Rakennetaan lisää liikuntapaikkoja lapsille ja nuorille	-10
Perutaan hallituksen leikkaukset liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistämisestä	-11
Nuorisoalan järjestöjen ja osaamiskeskusten rahoitusta kasvatetaan 3 miljoonalla eurolla	-3
Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan rahoitusta kasvatetaan 9 miljoonalla eurolla	-9
Lisätään 4 miljoonaa euroa nuorisotyön edistämiseen	-4
Pilotoidaan ja kehitetään ns. teinineuvolatoiminnan käytäntöjä	-2
Ankkuritoimintaa ja muuta moniammatillista nuorten hyvinvointia parantavaa ja rikoksia ennaltaehkäisevää toimintaa vahvistetaan ympäri Suomea	-5
Lisätään merkittävästi luonnonsuojelun määrärahoja	-100
Lisätään 60,6 miljoonaa euroa luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin	-60,6
Kosteikkoviljelyn tukemiseen lisätään 30 miljoonaa euroa	-30
Joutoalueiden metsitystukea jatketaan ja siihen varataan 10 miljoonaa euroa	-10
Perutaan hallituksen leikkaus vesi- ja kalataloushankkeiden tukemiseen	-0,81
Otetaan käyttöön uusi hiilensidonnan kannustinjärjestelmä	-50
Käynnistetään kasvispohjaisen ruoan investointiohjelma	-30
Turkisan luopumisavustuksiin ja oikeudenmukaisen siirtymän tukipakettiin osoitetaan 20 miljoonaa euroa	-20
Vakinaistetaan eläinsuojeluasiamiehen virka ja osoitetaan 100 000 euroa tähän tarkoitukseen	-0,1
Metsäluonnon hoidon tukia kasvatetaan 10 miljoonalla eurolla ja vastaavasti "puuntuotannon kestävyys turvaamisen" tukea supistetaan saman verran	0

Perutaan hallituksen leikkaus vesistöjen tilaa parantavien toimenpiteiden tukemisesta ja kalakantojen elinvoimaisuuden parantamisesta	-0,81
Perutaan hallituksen leikkaus Metsähallituksen määrärahoista	-1,242
Lisäämme Metsähallituksen luonnonsuojelu- ja hallintotehtävien rahoitusta	-10
Perutaan leikkaus Suomen metsäkeskukselle myönnetystä valtionavusta	-1,9
Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden hankkeiden rahoitusta kasvatetaan 80 miljoonalla eurolla	-80
Palautetaan noin 40 miljoonan euron tuki öljy- ja kaasulämmitteisten asuinkiinteistöjen lämmitystaparemontteihin	-40,6
Asunto-osakeyhtiöiden energiaremonttituki	-20
Palautetaan noin 10 miljoonan euron tuki kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen	-10,8
Kasvatetaan suurten kaupunkien ja pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen tukea	-50
Lisätään kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman toteuttamiseen 28,2 miljoonaa euroa	-28,2
Tuetaan asuinrakennusten ja työpaikkojen sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin kehittämistä 20 miljoonalla eurolla	-20
Uusiutuvien liikennepolttoaineiden jakeluvelvoitelaki säilytetään ennallaan	-99
Kasvatetaan ympäristöjärjestöjen rahoitusta 850 000 eurolla	-0,85
Kuntien velvoite ilmastosuunnitelman laadintaan säilytetään ilmastolaissa, ja kunnille osoitetaan tästä aiheutuviin tehtäviin lisärahoitus	-2,631
Suomen ympäristökeskuksen (Syke) 50 000 euron hankerahoitusta kuntien päästötietopalvelun ylläpitämiseksi jatketaan	-0,05
Edistetään ravinnekierrätystä biokaasutuotannolla 5 miljoonan euron määrärahalla	-5
Perutaan kiertotalouden edistämisestä tehty 400 000 euron leikkaus	-0,4
Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmastorahoitukseen lisätään 200 miljoonaa euroa	-200
Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen	-10
Tuetaan Pakolaisneuvonnan toimintaa	-0,3
Tuetaan Ihmisoikeusliiton toimintaa	-0,15
Lisätään Rikosuhripäivystyksen määrärahaa	-0,2
Lisätään määrärahaa saamelaiden kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	-0,2
Tuetaan Prometheus-leirin tuki ry:n toimintaa	-0,35
Rauhanjärjestöjen rahoitusta kasvatetaan 500 000 eurolla	-0,5
Kansalaisjärjestöjen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen tukeen lisätään 321 000 euroa	-0,321
Siviilikriisinhallintaan lisätään 2 miljoonaa	-2

Turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten välttämätön toimeentulo turvataan kumoamalla hallituksen leikkaus ja säilyttämällä vastaanottorahan aiempi taso	-9,2
Vähennetään byrokratiaa ja vahvistetaan suojelun tarpeessa olevien ihmisten varmuutta tulevasta palauttamalla kansainvälisen suojelun oleskelulupien aiempi kesto	4,1
Perus- ja ihmisoikeuksiin vakavasti puuttuvan säilöönnoton käyttöä ei tule laajentaa hallituksen esityksen mukaisesti	3,7

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa Suomi velkaantuisi 276 miljoonaa euroa vähemmän kuin Orpon hallitus 23.9.2024 julkaistussa budjetissaan.

